

7.000 1009
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เลขรับ: พ.๓๙๔/๒๕๖๒
วันที่: ๑๗ ต.ค. ๖๒
เวลา: ๑๕.๐๖ ๖.

ที่ กต ๑๒๐๒/๑๑๙๗

กระทรวงการต่างประเทศ
ถนนศรีอยุธยา กทม. ๑๐๕๐๐

๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ข้อมูลเพื่อประกอบการเตรียมจัดทำสารัตถะสำหรับการประชุมหารือกับรัฐสภาประเทศผู้สังเกตการณ์
ในการประชุมสมัชชารัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ ๔๐

เรียน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

อ้างถึง หนังสือสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่ สผ ๐๐๒๘/๓๓๘๖ ลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๒
สิ่งที่ส่งมาด้วย ข้อมูลสถานะล่าสุดของความสัมพันธ์อาเซียนกับประเทศคู่เจรจา จำนวน ๑๑ ประเทศ
และ ๑ องค์กรภูมิภาค

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลสถานะล่าสุดของความสัมพันธ์อาเซียน
กับประเทศคู่เจรจา จำนวน ๑๑ ประเทศ และ ๑ องค์กรภูมิภาค เพื่อประกอบการเตรียมจัดทำสารัตถะ
สำหรับการประชุมหารือกับรัฐสภาประเทศผู้สังเกตการณ์ ในการประชุมสมัชชาอาเซียน ครั้งที่ ๔๐
ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

ในการนี้ กระทรวงการต่างประเทศขอส่งมุลดังกล่าวเพื่อโปรดพิจารณาใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม
ดังความละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุริยา จินดาวงษ์)

อธิบดีกรมอาเซียน ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

กรมอาเซียน

กองยุทธศาสตร์และความร่วมมืออาเซียน

โทร. ๐ ๒๒๐๓ ๕๐๐๐ ต่อ ๑๔๓๘๔

โทรสาร ๐ ๒๖๔๓ ๕๒๑๕

ความสัมพันธ์อาเซียน-ออสเตรเลีย

ภูมิหลัง

๑. ออสเตรเลียเป็นประเทศคู่เจรจาที่เก่าแก่ที่สุดของอาเซียนตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ (ค.ศ. ๑๙๗๔) (๔๕ ปี) และมีการประชุมระหว่างผู้นำครั้งแรกเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย โดยนายกรัฐมนตรีออสเตรเลียที่เข้าร่วม คือ นายมัลคอล์ม เฟรเซอร์ และนายกรัฐมนตรีไทยในขณะนั้น คือ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร

๒. เมื่อปี ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๑๔) มีการจัดการประชุมระดับผู้นำอาเซียน-ออสเตรเลียเพื่อเฉลิมฉลองการครบรอบ ๔๐ ปีความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยผู้นำรับรองแผนปฏิบัติการอาเซียน-ออสเตรเลียเพื่อการดำเนินการความร่วมมือเต็มรูปแบบ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๒ (ค.ศ. ๒๐๑๕ - ๒๐๑๙) และเห็นพ้องให้ยกระดับความสัมพันธ์เป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) ในปีเดียวกัน

๓. เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๙ (ค.ศ. ๒๐๑๖) อาเซียนและออสเตรเลียจัดการประชุมสุดยอดอาเซียน-ออสเตรเลีย ประจำปี ๒๐๑๖ ครั้งที่ ๑ (First ASEAN-Australia Biennial Summit) ณ เวียงจันทน์ สปป. ลาว จากนั้น เมื่อวันที่ ๑๗ - ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) ออสเตรเลียเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมอาเซียน-ออสเตรเลีย สมัยพิเศษ ณ นครซิดนีย์ และเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) การประชุมสุดยอดอาเซียน-ออสเตรเลีย อย่างไม่เป็นทางการช่วงเวลารับประทานอาหารเช้า จัดขึ้น ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยทั้งสองฝ่ายให้ความสำคัญในประเด็นคล้ายคลึงกัน ๓ ประเด็น คือ (๑) การต่อต้านการก่อการร้าย ลัทธิสุดโต่ง และยาเสพติด (๒) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านทุนการศึกษาและแผนโคลัมโบฉบับใหม่ (New Colombo Plan) และ (๓) การเร่งรัดจัดทำ RCEP ให้แล้วเสร็จ

๔. ปัจจุบัน มาเลเซียเป็นประเทศผู้ประสานงานต่อจากเมียนมา ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) - กรกฎาคม ๒๕๖๔ (ค.ศ. ๒๐๒๑)

ภาพรวมความสัมพันธ์

- อาเซียนกับออสเตรเลียมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน และมีความร่วมมือที่ครอบคลุมทุกมิติ
  - อาเซียนมองว่า ออสเตรเลียเป็นประเทศคู่เจรจาที่เก่าแก่ที่สุดของอาเซียน และให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการต่าง ๆ ในการเสริมสร้างประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ การพัฒนา และการศึกษา
  - ออสเตรเลียเน้นย้ำถึงความสำคัญของความร่วมมือกับอาเซียนเพื่อสร้างเสถียรภาพและความรุ่งเรืองในภูมิภาคโดยมีอาเซียนเป็นแกนกลาง และมุ่งมั่นดำเนินความร่วมมือกับอาเซียนในกลไกต่าง ๆ รวมถึงการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ทั้งนี้ ภายใต้รัฐบาลของ นรม. สกอตต์ มอร์ริสัน ออสเตรเลียมุ่งเน้น ๓ เป้าหมายหลักในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับอาเซียน ได้แก่ (๑) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (๒) ความปลอดภัยของประชาชน (ความร่วมมือด้านความมั่นคง) และ (๓) ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างกัน
- การประชุมสุดยอดอาเซียน-ออสเตรเลีย สมัยพิเศษ ระหว่างวันที่ ๑๗-๑๘ มีนาคม ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) ณ นครซิดนีย์ เป็นครั้งแรกที่มีการจัดการประชุมระหว่างผู้นำของทั้งสองฝ่ายนอกภูมิภาคอาเซียน สะท้อนถึงความสำคัญที่ออสเตรเลียให้กับอาเซียนมากขึ้น นอกจากนี้ ออสเตรเลียยังมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการลดช่องว่างทางการพัฒนาของประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
- ออสเตรเลียประสงค์ที่จะให้มีการจัดการประชุมสุดยอดอาเซียน - ออสเตรเลีย เป็นประจำทุกปี ซึ่งที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ ๕๒ เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ยังไม่มีฉันทมติในเรื่องนี้ โดยอาเซียนจะหารือในเรื่องนี้ต่อไป

ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง

- ออสเตรเลียให้ความสำคัญกับเวทีระหว่างประเทศที่มีอาเซียนเป็นแกนกลางในการรับมือประเด็นปัญหา ด้านความมั่นคงและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในภูมิภาค ได้แก่ การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (EAS) การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defense Ministers Meeting Plus: ADMM Plus)

ทั้งนี้ ออสเตรเลียเป็นพันธมิตรทางทหารและหุ้นส่วนความมั่นคงกับสหรัฐฯ และพยายามให้สหรัฐฯ คงบทบาทในภูมิภาคแปซิฟิก ในขณะเดียวกัน ออสเตรเลียก็พยายามรักษาสอดคล้องในการดำเนินความสัมพันธ์กับจีน ซึ่งออสเตรเลียยังต้องพึ่งพาจีนในด้านการค้าและการลงทุน อย่างไรก็ตาม ออสเตรเลียก็มีความห่วงกังวลต่อการผงาดขึ้นของจีน ซ้ำเริ่ม Belt and Road Initiative (BRI) ของจีน รวมถึงการขยายอิทธิพลของจีน ในภูมิภาค ออสเตรเลียจึงต้องการให้สหรัฐฯ และกลุ่มพันธมิตรใหม่ ๆ เข้ามามีบทบาทในภูมิภาคมากขึ้น

- ออสเตรเลียเป็นภาคีสันติสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia: TAC) เมื่อปี ๒๕๔๘ (ค.ศ. ๒๐๐๕)

- ออสเตรเลียให้การสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ ผ่านโครงการ ASEAN-Australia Counter Trafficking Initiative ซึ่งเปิดตัวเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๒ (ค.ศ. ๒๐๑๙) ณ กรุงเทพฯ โดยออสเตรเลียจะสนับสนุนงบประมาณ จำนวน ๘๐ ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย (๑,๗๒๐ ล้านบาท) ในการดำเนินโครงการฯ ระหว่างปี ค.ศ. ๒๐๑๘ - ๒๐๒๘

- ออสเตรเลียให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางไซเบอร์ และแต่งตั้ง ดร. Tobias Feakin เป็นเอกอัครราชทูตด้านกิจการไซเบอร์ (Ambassador for Cyber Affairs) ซึ่งเดินทางมาพบหารือกับประเทศ ในภูมิภาครวมทั้งไทยอย่างสม่ำเสมอ ล่าสุด ไทยร่วมกับออสเตรเลียจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการว่าด้วยความร่วมมือ ด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ ในหัวข้อ “ASEAN-Australia Cybersecurity Workshop: Strengthening Legal Implementation in Tackling Cybersecurity Challenges in the Region” เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) ที่โรงแรมดุสิตธานี กรุงเทพฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในกลไก และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางไซเบอร์ (๒) ส่งเสริมความร่วมมือด้านกระบวนการยุติธรรม และ (๓) แลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศเกี่ยวกับกลไกกำกับดูแลด้านไซเบอร์

ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา

- สถิติของกระทรวงการต่างประเทศและการค้าออสเตรเลียระบุว่า การค้าสองฝ่าย (two-way trade) ระหว่างอาเซียนกับออสเตรเลีย ระหว่างปี ๒๕๖๐-๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๗-๒๐๑๘) มีมูลค่าประมาณ ๗.๗ หมื่นล้าน ดอลลาร์สหรัฐ ทำให้อาเซียนเป็นคู่ค้ารายใหญ่อันดับ ๒ ของออสเตรเลีย รองจากจีน ขณะที่ออสเตรเลียเป็นคู่ค้า รายใหญ่อันดับ ๘ ของอาเซียน (สถิติปี ๒๕๖๐)

- สถิติของกระทรวงการต่างประเทศและการค้าออสเตรเลียระบุว่า ในปี ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) มูลค่าการค้า ระหว่างอาเซียนกับออสเตรเลียอยู่ที่ ๘๐,๔๑๐ ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐.๗ จากปี ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗)

- ในด้านการลงทุน ออสเตรเลียเป็นแหล่งการลงทุนทางตรง (Foreign Direct Investment: FDI) อันดับ ๖ ของอาเซียน มีมูลค่าการลงทุนประมาณ ๓.๔ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ๒๕๕๙ (ค.ศ. ๒๐๑๖)

- ออสเตรเลียลงนามความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (AANZFTA) เมื่อปี ๒๕๕๒ (ค.ศ. ๒๐๐๙) ซึ่งมีเป้าหมายที่จะขจัดภาษีร้อยละ ๙๖ ของรายการสินค้าส่งออกจากออสเตรเลียสู่ตลาดอาเซียน ภายในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐)

- ออสเตรเลียเป็นสมาชิก Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership (CPTPP) ซึ่งเป็นความตกลงการค้าเสรีที่มีพื้นฐานมาจากความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership: TPP) และประสงค์จะเร่งรัดหาข้อสรุปในการจัดทำความตกลง RCEP โดยเร็ว

- ออสเตรเลียสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของอาเซียนและการรวมตัวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผ่านโครงการ ASEAN-Australia Development Cooperation Program Phase II โดยโครงการดังกล่าวได้รับเงินสนับสนุนจากออสเตรเลียประมาณ ๕๗.๘ ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย (๔๓ ล้านดอลลาร์สหรัฐ) สำหรับช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๐๘-๒๐๑๕) และมีการขยายระยะเวลาในการดำเนินโครงการออกไปจนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ (ค.ศ. ๒๐๒๑) เนื่องจากยังมีงบประมาณเหลือที่สามารถใช้ดำเนินโครงการต่าง ๆ ต่อไป

- ไทยร่วมกับออสเตรเลียจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการภายใต้หัวข้อ “ASEAN-Australia Workshop: Future of Digital Transformation among ASEAN MSMEs” เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) ที่โรงแรมดุสิตธานี กรุงเทพฯ โดยการจัดประชุมครั้งนี้เป็นไปตามข้อเสนอของนายกรัฐมนตรีระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน-ออสเตรเลีย ประจำปี ๒๐๑๖ ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๙ (ค.ศ. ๒๐๑๖) เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ระหว่างกลุ่ม MSMEs ของอาเซียนและออสเตรเลียในการปรับกระบวนการทำงานเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digitalization) โดยที่ประชุมมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายซึ่งได้รายงานต่อที่ประชุม Business Summit ซึ่งเป็นหนึ่งในการประชุมคู่ขนานของการประชุมสุดยอดอาเซียน-ออสเตรเลีย สมัยพิเศษ เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) ณ นครซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย

ความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรม

- ปัจจุบัน มีชาวออสเตรเลียเชื้อสายอาเซียนจำนวนกว่าหนึ่งล้านคน และมีนักศึกษาจากประเทศสมาชิกอาเซียนมาศึกษาต่อที่ออสเตรเลียกว่า ๑ แสนคน ในปี ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗)

- เมื่อปี ค.ศ. ๒๐๑๖ นักท่องเที่ยวชาวออสเตรเลียจำนวนกว่า ๔.๓ ล้านคนเดินทางมายังประเทศสมาชิกอาเซียน และเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๑๘ นักท่องเที่ยวจากอาเซียนเดินทางไปเที่ยวที่ออสเตรเลียจำนวน ๑,๔๔๑,๐๐๐ ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ ๘.๕ จากปี ค.ศ. ๒๐๑๗ โดยจัดอยู่ในอันดับที่ ๒ รองจากจีนที่จำนวน ๑,๔๔๕,๐๐๐ ล้านคน

- ออสเตรเลียและอาเซียนมีความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างกันมายาวนาน ทั้งที่ผ่านเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network: AUN) และโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาผ่านแผนโคลัมโบฉบับใหม่ ซึ่งปัจจุบันได้ครอบคลุมประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศ อีกทั้งกระทรวงการต่างประเทศออสเตรเลียได้จัดตั้งสภาออสเตรเลีย-อาเซียน (Australia - ASEAN Council) เมื่อปี ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) เพื่อเป็นกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับประชาชน และเสริมสร้างการรับรู้เกี่ยวกับอาเซียนให้กับภาคธุรกิจและประชาชนชาวออสเตรเลีย

- ในด้านการจัดการภัยพิบัติ ออสเตรเลียให้การสนับสนุนทางการเงินจำนวน ๔.๖ ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย (๔ ล้านดอลลาร์สหรัฐ) สำหรับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้ ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response Work Plan ค.ศ. ๒๐๑๐ - ๒๐๑๕ โดยในจำนวนดังกล่าว มีการจัดสรรงบประมาณ จำนวน ๒.๗ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของศูนย์ประสานงานอาเซียนเพื่อความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในการจัดการภัยพิบัติ (AHA Centre) ปัจจุบัน ถึงแม้ออสเตรเลียไม่ได้ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ AHA Centre แล้ว แต่ยังคงให้การสนับสนุนผ่านโครงการ Australia Assists - Technical Assistance in Disaster Risk Management ซึ่งเป็นโครงการที่บริหารจัดการและริเริ่มโดย RedR Australia และกระทรวงการต่างประเทศและการค้าออสเตรเลีย ทั้งนี้ AHA Centre และ RedR Australia ลงนามใน Memorandum of Intent เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) โดยความร่วมมือกับ RedR Australia จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของ AHA Centre และบุคลากรของอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติผ่านการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ในการตอบโต้และบริหารจัดการภัยพิบัติ การเฝ้าระวัง

และการประเมินความเสี่ยง นอกจากนี้ RedR จัดการบรรยายและฝึกอบรมให้แก่ผู้เข้าร่วมหลักสูตร AHA Centre Executive Programme ในหัวข้อต่าง ๆ ด้วย

- ในด้านสาธารณสุข ออสเตรเลียให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าว โดยออสเตรเลียและเวียดนาม ร่วมกันผลักดัน Asia-Pacific Leaders Malaria Alliance (APLMA) Malaria Elimination Roadmap ซึ่งที่ประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ครั้งที่ ๑๐ เมื่อปี ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) ที่มาเลเซีย ให้การรับรอง กรอบแนวทางดังกล่าว โดยมีเป้าหมายที่จะทำให้ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกปลอดจากมาลาเรียภายในปี ๒๕๗๓ (ค.ศ. ๒๐๓๐)

- เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒ (ค.ศ. ๒๐๑๙) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศออสเตรเลีย ประกาศเปิดตัวโครงการ Australia Now ASEAN ๒๐๑๙ โดยโครงการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนิน นโยบายการทูตสาธารณะของกระทรวงการต่างประเทศออสเตรเลียกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ละประเทศเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน โดยเฉพาะในระดับเยาวชน ซึ่งกิจกรรมประกอบด้วย (๑) Taste of Australia Food Program (๒) Australian Short Film Festival powered by Flickerfest และ (๓) Youth Speaker Series (TEDx-style young-speaker series, ASEAN-Australia Youth Forums)

*****

กองสังคมและวัฒนธรรม
กรมอาเซียน
สิงหาคม ๒๕๖๒

ความสัมพันธ์อาเซียน-แคนาดา

ภาพรวมความสัมพันธ์ทั่วไประหว่างอาเซียน - แคนาดา

- เริ่มความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการในลักษณะประเทศคู่เจรจา (Dialogue Partner) เมื่อปี ๒๕๒๐ และฉลองครบรอบ ๔๐ ปี ความสัมพันธ์ เมื่อปี ๒๕๖๐ ปัจจุบันเมียนมาเป็นประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-แคนาดา (วาระปี ค.ศ. ๒๐๑๘-๒๐๒๑)

ความร่วมมือในมิติต่าง ๆ ระหว่างอาเซียน - แคนาดา

- ด้านความมั่นคง** ประเด็นที่แคนาดาให้ความสำคัญ คือ (๑) การขอเข้าเป็นสมาชิกกรอบการประชุม East Asia Summit (EAS) และ ASEAN Defence Ministers' Meeting-Plus (ADMM-Plus) ซึ่งอยู่ในระหว่างการพิจารณาของอาเซียน ตลอดจน ADMM-Plus Expert Working Group ในด้านความมั่นคงทางทะเลและความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการจัดการภัยพิบัติ ในฐานะ observer ซึ่งอาเซียนให้การสนับสนุน (๒) การยกระดับความสัมพันธ์เป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) ซึ่งอาเซียนยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา และ (๓) การขอเข้าร่วมการประชุม Expanded ASEAN Maritime Forum นอกจากนี้ แคนาดาเป็นหนึ่งในประเทศแรกๆ ที่เข้าร่วมใน ASEAN Regional Forum (ARF) ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งในปี ๒๕๓๗ โดยเน้นเรื่องความมั่นคงตามแนวชายแดน การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน การรักษาสันติภาพ และการต่อต้านการก่อการร้าย รวมทั้งมีความร่วมมือ กับอาเซียนด้านการต่อต้านการก่อการร้ายและการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ ภายใต้กรอบการประชุม ASEAN Plus Canada Senior Officials' Meeting on Transnational Crime (SOMTC + Canada) Consultation และได้เข้าเป็นภาคี Treaty of Amity and Cooperation (TAC) เมื่อปี ๒๕๕๓

- ด้านเศรษฐกิจ** แคนาดาเป็นคู่ค้าอันดับ ๙ ของอาเซียน มีมูลค่าการค้าระหว่างกัน ๑๓.๒ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ๒๕๖๐ แคนาดาให้ความช่วยเหลืออาเซียนในเสาเศรษฐกิจรวมมูลค่าประมาณ ๒๒.๙ ล้านดอลลาร์แคนาดา โดยเน้นเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน การเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPPs) การค้า การลงทุน และความช่วยเหลือทางเทคนิค การพัฒนา SMEs และภาคการเงิน การเกษตรและอาหาร ปัจจุบัน อาเซียนและแคนาดาอยู่ระหว่างการหารือถึงความเป็นไปได้ในการจัดทำความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-แคนาดา ล่าสุด ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสเศรษฐกิจอาเซียน-แคนาดา ระหว่างวันที่ ๗-๘ เมษายน ๒๕๖๒ ณ เวียงจันทน์ สปป.ลาว ได้แลกเปลี่ยนความเห็นและประสบการณ์ในเชิงเทคนิคระหว่างผู้เชี่ยวชาญของทั้งสองฝ่ายในการจัดทำความตกลงฯ

- ด้านสังคมและการพัฒนา** แคนาดาให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถผ่านโครงการและกิจกรรมฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ให้กับประชาชน รวมทั้งให้ทุนการศึกษา Canada-ASEAN Scholarships and Educational Exchanges for Development (SEED) จำนวน ๑๐ ล้านดอลลาร์แคนาดา ให้กับนักศึกษาในอาเซียนเพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างประชาชน ขณะเดียวกัน ไทยสนับสนุนให้แคนาดาเพิ่มพูนความร่วมมือกับอาเซียน โดยเฉพาะการดำเนินโครงการต่าง ๆ ภายใต้ข้อริเริ่มของแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน ๒๐๒๕ การบริหารจัดการชายแดน และการพัฒนาโครงการกับศูนย์อาเซียนต่าง ๆ ในด้านที่แคนาดามีความเชี่ยวชาญ

การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับแคนาดา ในช่วงการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ ๕๒

- การประชุมฯ จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๒ ที่กรุงเทพฯ โดย U Kyaw Tin รัฐมนตรีว่าการกระทรวงความร่วมมือระหว่างประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (ในฐานะประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-แคนาดา) เป็นประธานการประชุมฯ ร่วมกับนาง Chrystia Freeland รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแคนาดา โดยมีการหารือแนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับแคนาดาในด้านต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาที่ยั่งยืน

โดยเฉพาะความร่วมมือระหว่างศูนย์อาเซียนเพื่อการศึกษาและการหารือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน (ASEAN Centre for Sustainable Development Studies and Dialogue: ACSDD) ซึ่งจะจัดตั้งที่ประเทศไทยในปี ๒๕๖๒ กับศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (International Development Research Centre: IDRC) ของแคนาดา การส่งเสริมพลังสตรีและเด็ก โดยเฉพาะการส่งเสริมบทบาทสตรีทั้งในมิติความมั่นคงและเศรษฐกิจ ความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุน การสนับสนุนการหารือหรือความเป็นไปได้ในการจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับแคนาดา ตลอดจนความเชื่อมโยงในระดับประชาชน โดยเฉพาะด้านการศึกษา รวมทั้งแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในประเด็นสำคัญทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก อาทิ การส่งเสริมความมั่นคงในภูมิภาคและการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ และการส่งเสริมการค้าเสรีภายใต้องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO)

*****

กองเศรษฐกิจ กรมอาเซียน
สิงหาคม ๒๕๖๒

ความสัมพันธ์อาเซียน-จีน

๑. ข้อมูลภูมิหลังความสัมพันธ์อาเซียน-จีน

๑.๑ ภูมิหลังความสัมพันธ์อาเซียน-จีน

● ความสัมพันธ์อาเซียน-จีนเริ่มต้นขึ้นเมื่อนายเฉียน ฉีเฉิน (Qian Qichen) รัฐมนตรีต่างประเทศจีน เข้าร่วมพิธีเปิดการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ ๒๔ เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๓๔ (ค.ศ. ๑๙๙๑) ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ในฐานะแขกของรัฐบาลมาเลเซีย ต่อมา จีนได้รับสถานะคู่เจรจาของอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบเมื่อปี ๒๕๓๙ (ค.ศ. ๑๙๙๖) และยกสถานะขึ้นเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์เมื่อปี ๒๕๔๖ (ค.ศ. ๒๐๐๓) โดยมีการฉลองครบรอบ ๑๐ ปี ของความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์อาเซียน-จีนเมื่อปี ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓) ในช่วงที่ไทยทำหน้าที่เป็นประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-จีน และครบรอบ ๒๕ ปี ของความสัมพันธ์อาเซียน-จีนในปี ๒๕๕๙ (ค.ศ. ๒๐๑๖) และปี ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) เป็นปีครบรอบ ๑๕ ปี ความสัมพันธ์หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์อาเซียน-จีน

● ปัจจุบัน อาเซียนและจีนมีความร่วมมือครอบคลุม ๑๒ สาขาหลัก ได้แก่ (๑) การเกษตร (๒) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) (๓) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (๔) การพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขง (๕) การลงทุน (๖) พลังงาน (๗) การขนส่ง (๘) วัฒนธรรม (๙) สาธารณสุข (๑๐) การท่องเที่ยว (๑๑) สิ่งแวดล้อม และ (๑๒) อุตสาหกรรม ซึ่งจีนเป็นผู้ผลักดันเพื่อใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าของจีนในด้านอุตสาหกรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศของอาเซียน

๑.๒ กลไกดำเนินความสัมพันธ์อาเซียน-จีน

● อาเซียนและจีนมีกลไกในการดำเนินความสัมพันธ์อาเซียน-จีนในหลายระดับ ได้แก่ (๑) การประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน (ASEAN-China Summit) ในช่วงเดียวกันกับการประชุมสุดยอดอาเซียนในช่วงปลายปีของทุกปี (๒) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน-จีน (ASEAN Post-Ministerial Conference with China) ในราวเดือนกรกฎาคมของทุกปี (๓) การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน-จีน (ASEAN-China Senior Officials' Consultation) ในราวเดือนเมษายนของทุกปี (๔) กลไกส่งเสริมความร่วมมือในประเด็นทะเลจีนใต้ในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสและคณะทำงาน (SOM on DOC และ JWG on DOC) และ (๕) กลไกรายสาขาในระดับรัฐมนตรี ๙ กลไก และระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส ๑๑ กลไก

๒. ภาพรวมความร่วมมืออาเซียน-จีน

๒.๑ ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง

● จีนเป็นประเทศคู่เจรจาแรกของอาเซียนที่ภาคยานุวัติสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (TAC) ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ ๗ เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๔๖ (ค.ศ. ๒๐๐๓) ที่บาห์ลี และยังเป็นประเทศแรกๆ ที่แสดงความพร้อมที่จะลงนามในพิธีสารต่อท้ายสนธิสัญญาว่าด้วยการจัดตั้งเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEANWFZ)

● รัฐบาลชุดใหม่ของจีนภายใต้การนำของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความสัมพันธ์กับอาเซียนโดยยึดหลัก ๓ ประการ ได้แก่ (๑) การพัฒนาความสัมพันธ์ฉันมิตรและให้ความสำคัญกับอาเซียนในลำดับต้นของการดำเนินนโยบายการต่างประเทศของจีน (๒) การพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างอาเซียนกับจีนให้รอบด้านและลึกซึ้งยิ่งขึ้น (๓) การแก้ไขข้อพิพาทในทะเลจีนใต้กับประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศผ่านการเจรจาหารือที่เป็นมิตรต่อกันผ่านการพูดคุยที่เสมอภาค และมีความร่วมมือที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

● ปัจจุบัน ไทยและจีนเป็นประธานร่วมในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (ADMM-Plus EWG on Counter-Terrorism)

สำหรับวงรอบปี ๒๕๖๐-๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๑๗-๒๐๒๐) โดยล่าสุด จีนได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM-Plus EWG on Counter-Terrorism Initial Planning Conference for Table-Top Exercise (TTX) and Field Training Exercise (FTX) เมื่อวันที่ ๒๒-๒๔ มกราคม ๒๕๖๒ (ค.ศ. ๒๐๑๙) ที่เมืองกู่หยลิ่ง เขตปกครองตนเองกว่างซี และไทยได้จัดการประชุมเตรียมการครั้งที่สอง Mid Planning Conference) ระหว่างวันที่ ๒๔-๒๗ เมษายน ๒๕๖๒ (ค.ศ. ๒๐๑๙) ที่กรุงเทพฯ เพื่อเตรียมการสำหรับการฝึกซ้อม TTX ของ ADMM-Plus EWG on Counter-Terrorism ที่ศูนย์การทหารราบค่ายธนะรัชต์ ประจวบคีรีขันธ์ ในเดือนกันยายน ๒๕๖๒ (ค.ศ. ๒๐๑๙) และการฝึกซ้อม FTX ของ ADMM-Plus EWG on Counter-Terrorism ที่ Fenglin Training Field และ Malong Training Base เมืองกู่หยลิ่ง เขตปกครองตนเองกว่างซี ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒ (ค.ศ. ๒๐๑๙)

๒.๒ ความร่วมมือด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ

- เศรษฐกิจ จีนเป็นประเทศคู่เจรจาแรกที่เสนอให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีกับอาเซียน โดยทั้งสองฝ่ายได้ร่วมลงนามในกรอบความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation) เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๕ (ค.ศ. ๒๐๐๒) ซึ่งกำหนดเป้าหมายให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน กับประเทศสมาชิกอาเซียนเก่า (๖ ประเทศ) ให้แล้วเสร็จภายในปี ๒๕๕๓ (ค.ศ. ๒๐๑๐) และกับประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (๔ ประเทศ) ภายในปี ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) ต่อมา ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ ๑๖ เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓) ที่บันดาร์เสรีเบกาวัน ได้เห็นชอบให้มีการยกระดับความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China FTA: ACFTA) เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้า การลงทุน และการบริการระหว่างกันให้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ อาเซียนและจีนได้เปิดสำนักงานสาขาของสมาคมส่งเสริมการค้าและเศรษฐกิจอาเซียน-จีน ที่เมืองอู่ฮั่น และเมืองเวินโจว มณฑลเจ้อเจียง ภายใต้กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๔ (ค.ศ. ๒๐๑๑) ซึ่งถือเป็นความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนเป็นครั้งแรก

- การค้าและการลงทุน ในปี ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) จีนเป็นประเทศคู่ค้าอันดับหนึ่งและเป็นประเทศผู้ลงทุนอันดับสามของอาเซียน การค้าระหว่างอาเซียนกับจีนมีมูลค่า ๔๔๑.๖ พันล้านเหรียญสหรัฐ และการลงทุนโดยตรงจากจีนในอาเซียนมีมูลค่า ๑๑.๓ พันล้านเหรียญสหรัฐ

ทั้งนี้ พิธีสารเพื่อแก้ไขกรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและความตกลงในส่วนที่เกี่ยวข้องระหว่างประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) กับจีนที่รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน-จีนลงนามเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) และมีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙ (ค.ศ. ๒๐๑๖) จะช่วยขยายโอกาสทางการค้าการลงทุนระหว่างอาเซียนและจีนและช่วยให้บรรลุเป้าหมายการค้าและการลงทุนที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน กล่าวคือ การค้าขยายตัวเป็นมูลค่า ๑ ล้านล้านเหรียญสหรัฐ และการลงทุนระหว่างอาเซียนและจีนขยายตัวถึง ๑๕๐,๐๐๐ ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐)

- การพัฒนาศักยภาพทางการผลิต ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ ๑๙ เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) ที่เวียงจันทน์ ได้รับรอง Joint Statement between ASEAN and China on Production Capacity Cooperation เพื่อส่งเสริมความร่วมมืออาเซียน-จีนในเรื่องดังกล่าว ทั้งที่เป็นการดำเนินการโดยภาคเอกชนและภาครัฐ โดยภาครัฐจะสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเข้าไปทำธุรกิจและลงทุน และเลือกสาขาความร่วมมือที่ทั้งสองฝ่ายให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น ๆ และสาขาที่มีลักษณะเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาไปสู่ความร่วมมือในระดับที่สูงยิ่งขึ้น เสริมสร้างและปรับปรุงสภาพแวดล้อมด้านการลงทุนที่เปิดกว้างและเป็นธรรม ส่งเสริมให้ปัจจัยทางเศรษฐกิจต่าง ๆ มีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรี สะดวก และมีประสิทธิภาพ

- การจัดงานแสดงสินค้าอาเซียน-จีน (China-ASEAN Expo: CAEXPO) ในการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ ๗ เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๔๖ (ค.ศ. ๒๐๐๓) ที่บาห์ลี นายกรัฐมนตรีจีนได้เสนอว่า ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ (ค.ศ. ๒๐๐๔)

เป็นต้นไป ให้มีการจัดงาน CAEXPO^๑ เป็นประจำทุกปี ที่นครหนานหนิง เขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วงเพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการบริการระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนจีน-อาเซียน

ในแต่ละปี จีนจะเลือกประเทศสมาชิกอาเซียน ๑ ประเทศเป็นประเทศเกียรติยศ (Country of Honor) เพื่อเป็น "หลักประกัน" ว่าจะมีผู้นำระดับสูงสุดของประเทศสมาชิกอาเซียนเข้าร่วมงาน CAEXPO กล่าวคือ ผู้นำประเทศที่เป็น ประเทศเกียรติยศ โดยจัดลำดับประเทศเกียรติยศตามตัวอักษรภาษาอังกฤษของชื่อประเทศสมาชิกอาเซียน โดยนอกจาก ร่วมกล่าวสุนทรพจน์ในพิธีเปิดงาน CAEXPO แล้ว ฝ่ายจีนจะเชิญผู้นำประเทศเกียรติยศเข้าร่วมการประชุม CABIS ด้วย

นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศและจีนจะเลือกเมือง ๑ เมืองของประเทศนั้น ๆ เป็นเมือง แห่งมนต์เสน่ห์ (Cities of Charm) ในปี ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) งาน CAEXPO ครั้งที่ ๑๕ มีขึ้นเมื่อวันที่ ๑๒-๑๕ กันยายน ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) ภายใต้หัวข้อหลัก "Co-building the 21st Century Silk Road, Jointly China-ASEAN Community of Innovation" โดยมีกัมพูชาเป็นประเทศเกียรติยศ โดยในส่วนของไทย นายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้ นายสุวิทย์ เมษินทรีย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เข้าร่วมพิธีเปิดฯ และในปี ๒๕๖๒ (ค.ศ. ๒๐๑๙) งาน CAEXPO ครั้งที่ ๑๖ จะมีขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐-๒๓ กันยายน ๒๕๖๒ (ค.ศ. ๒๐๑๙) ที่นครหนานหนิง ภายใต้หัวข้อหลัก "Building Belt & Road Routes, Realizing Our Vision for A Community of Shared Future" โดยมีอินโดนีเซียเป็นประเทศเกียรติยศ

- **ด้านการเกษตร** อาเซียนและจีนร่วมลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านสุขอนามัยและสุขอนามัย พืชอาเซียน-จีน (ASEAN-China MOU on Strengthening Sanitary and Phytosanitary Cooperation: SPS) เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) ซึ่งครอบคลุมความร่วมมือหลัก ๕ ด้าน ได้แก่ (๑) การจัดทำระบบแลกเปลี่ยนข้อมูล (๒) การแลกเปลี่ยนการเยือน (๓) การสัมมนา/ฝึกอบรม (๔) การทำวิจัยร่วม และ (๕) การสร้างกลไกเวทีหารือระหว่างภาคี

ในการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านการเกษตรและป่าไม้ (ASEAN Ministers on Agriculture and Forestry: AMAF) ครั้งที่ ๓๕ ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓) อาเซียนและจีนได้ลงนาม ในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านอาหารและการเกษตร (ASEAN-China MoU on Food and Agriculture Cooperation) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการพัฒนาศักยภาพ การวิจัยและพัฒนา และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านอาหารและการเกษตร และความมั่นคงทางอาหาร

- **ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว** ในการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ ๑๙ เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๙ (ค.ศ. ๒๐๑๖) ที่เวียงจันทน์ ที่ประชุมฯ ได้เห็นชอบกำหนดให้ปี ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) เป็นปีแห่งความร่วมมือ ด้านการท่องเที่ยวอาเซียน-จีน (ASEAN-China Year of Tourism Cooperation) เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวระหว่างกัน ๓๐ ล้านคนภายในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) ซึ่งได้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวแล้วเมื่อปี ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) โดยมี นักท่องเที่ยวระหว่างกัน ๔๙.๑๓ ล้านคน เป็นนักท่องเที่ยวจีนเดินทางไปประเทศสมาชิกอาเซียน ๒๗.๘๔ ล้านคน และนักท่องเที่ยวประเทศสมาชิกอาเซียนเดินทางไปจีน ๒๑.๒๙ ล้านคน

- **ศูนย์อาเซียน-จีน** อาเซียนและจีนได้เปิดศูนย์ฯ อย่างเป็นทางการที่กรุงปักกิ่งในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ ๑๔ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๔ (ค.ศ. ๒๐๑๑) เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมการค้าการลงทุน การท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนระหว่างประชาชน และเป็นศูนย์บริการข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอาเซียน-จีน โดยไทยได้เคยจัดส่งเจ้าหน้าที่ ไปปฏิบัติหน้าที่ประจำศูนย์ฯ ในตำแหน่งผู้อำนวยการประจำหน่วยสารนิเทศและประชาสัมพันธ์มีวาระ ๓ ปี จำนวน ๒ ครั้ง ในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓) และในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๙ (ค.ศ. ๒๐๑๖)

^๑ งาน CAEXPO ครั้งแรกได้จัดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๔๗ โดยแบ่งเป็น ๕ โซน ได้แก่ (๑) โซนการค้า (๒) โซนการลงทุน (๓) โซนการบริการ (๔) โซนเทคโนโลยีทันสมัย และ (๕) โซนเมือง แห่งมนต์เสน่ห์ (Cities of Charm) นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมคู่ขนานอีกประมาณ ๒๐ กิจกรรม โดยเฉพาะการประชุมสุดยอดด้านธุรกิจและการลงทุนจีน-อาเซียน (China-ASEAN Business and Investment Summit: CABIS)

๒.๓ ความร่วมมือด้านการพัฒนา สังคม และวัฒนธรรม

- การพัฒนา จีนสนับสนุนความพยายามของอาเซียนในการลดช่องว่างด้านการพัฒนาโดยผ่านการดำเนินโครงการความร่วมมือภายใต้แนวคิดริเริ่มสำหรับการบูรณาการของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration: IAI) และอนุภูมิภาคที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ASEAN-Mekong Basin Development Cooperation (AMBDC) Brunei-Indonesia-Malaysia-Philippines East ASEAN Growth Area: BIMP EAGA) ล่าสุด จีนได้ผลักดันการจัดทำกรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง ซึ่งมีความร่วมมือครอบคลุม ๓ สาขา ตามเสาหลักของอาเซียน ได้แก่ (๑) การเมืองและความมั่นคง (๒) เศรษฐกิจและการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ (๓) สังคม วัฒนธรรม และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชน

- ความร่วมมือด้านการศึกษา จีนได้จัดตั้งศูนย์อาชีวศึกษาและฝึกอบรมสำหรับอาเซียนจำนวน ๑๐ แห่ง ใน ๖ มณฑลของจีน ได้แก่ กวางซี ยูนนาน ฝูเจี้ยน เสฉวน กุ้ยโจว และเฮยหลงเจียง และจะเพิ่มจำนวนทุนการศึกษาให้แก่ประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักเรียนนักศึกษาให้ได้ ๑๐๐,๐๐๐ คน ภายในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีและเสริม สร้างมิตรภาพในภาคประชาชนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนและจีน ครั้งที่ ๑๘ ได้เห็นชอบให้ปี ๒๕๕๙ (ค.ศ. ๒๐๑๖) เป็นปีแห่งการแลกเปลี่ยนด้านการศึกษา

- ด้านสาธารณสุข ในระหว่างการประชุมระดับรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขอาเซียน-จีน เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕ (ค.ศ. ๒๐๑๒) ที่จังหวัดภูเก็ต ได้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านสาธารณสุขระหว่างอาเซียน-จีน

- ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อาเซียน-จีนได้จัดการประชุมระดับรัฐมนตรีด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๕ (ค.ศ. ๒๐๑๒) ที่นครหนานหนิง โดยจีนได้เสนอโครงการความเป็นหุ้นส่วนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาเซียน-จีน (China-ASEAN Science and Technology Partnership Program: STEP) เพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ระหว่างกัน โดยจีนเสนอให้ (๑) จัดตั้งห้องปฏิบัติการร่วมในประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งจีนจะให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและอุปกรณ์มูลค่า ๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐ (๒) แบ่งปันข้อมูลจากดาวเทียมระยะไกล (๓) จัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี และ (๔) ดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนนักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ ๒๐ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) ที่กรุงมะนิลา ที่ประชุมฯ กำหนดให้ปี ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) เป็นปีแห่งนวัตกรรมอาเซียน-จีน (ASEAN-China Year of Innovation) ต่อมา ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ ๒๑ ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) ที่สิงคโปร์ ได้รับรองถ้อยแถลงร่วมว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน-จีน ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

- ด้านการแลกเปลี่ยนสื่อมวลชน ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ ๒๑ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) ที่สิงคโปร์ ได้กำหนดให้ปี ๒๕๖๒ (ค.ศ. ๒๐๑๙) เป็นปีแห่งการแลกเปลี่ยนสื่อมวลชนอาเซียน-จีน ซึ่งฝ่ายอาเซียนและจีนอยู่ระหว่างการจัดทำถ้อยแถลงร่วมว่าด้วยปีแห่งการแลกเปลี่ยนสื่อมวลชนอาเซียน-จีน เพื่อให้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ ๒๒ นอกจากนี้ จีนยังได้เป็นเจ้าภาพจัดพิธีเปิดปีแห่งการแลกเปลี่ยนสื่อมวลชนอาเซียน-จีน เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ (ค.ศ. ๒๐๑๙) ที่กรุงปักกิ่ง โดยรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้เข้าร่วม และอ่านสารแสดงความยินดีจากนายกรัฐมนตรี

*****

กองความสัมพันธ์กับคู่เจรจาและองค์กรระหว่างประเทศ

สิงหาคม ๒๕๖๒

ความสัมพันธ์อาเซียน-ญี่ปุ่น

๑. ภูมิหลัง

๑.๑ ความสัมพันธ์อาเซียน-ญี่ปุ่นอย่างไม่เป็นทางการได้เริ่มขึ้นเมื่อปี ๒๕๑๖ (ค.ศ. ๑๙๗๓) จากนั้น เมื่อปี ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) ได้รับการยกระดับอย่างเป็นทางการ โดยเป็นประเทศคู่เจรจา (Dialogue Partner)

๑.๒ เมื่อปี ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓) ในโอกาสครบรอบ ๓๐ ปีของความสัมพันธ์อาเซียน-ญี่ปุ่น ความสัมพันธ์อาเซียน-ญี่ปุ่นได้รับการยกระดับเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partner) โดยที่ประชุมสุดยอดอาเซียน-ญี่ปุ่น สมัยพิเศษ (ASEAN-Japan Commemorative Summit) ที่กรุงโตเกียว ได้ลงนามปฏิญญาโตเกียวว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนที่มีพลวัต และยืนยันระหว่างอาเซียน-ญี่ปุ่นในสหัสวรรษใหม่ (Tokyo Declaration for the Dynamic and Enduring ASEAN-Japan Partnership in the New Millennium) และรับรองแผนปฏิบัติการอาเซียน-ญี่ปุ่น (ASEAN-Japan Plan of Action) ซึ่งได้ยกระดับความสัมพันธ์อาเซียน-ญี่ปุ่นเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์

๑.๓ เมื่อปี ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓) ในโอกาสครบรอบ ๔๐ ปีของความสัมพันธ์อาเซียน-ญี่ปุ่น ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน-ญี่ปุ่น สมัยพิเศษ ที่กรุงโตเกียว ได้รับรองเอกสารสำคัญ ๒ ฉบับ ได้แก่ (๑) วิสัยทัศน์ว่าด้วยความมิตรภาพและความร่วมมืออาเซียน-ญี่ปุ่น: วิสัยทัศน์ร่วม อัตลักษณ์ร่วม อนาคตร่วม (Vision Statement on ASEAN-Japan Friendship and Cooperation: Shared Vision, Shared Identity, Shared Future) และ Implementation Plan และ (๒) Joint Statement of the ASEAN-Japan Commemorative Summit “Hand in hand, facing regional and global challenges”

๒. กลไกการดำเนินความสัมพันธ์

๒.๑ ปัจจุบัน กลไกการดำเนินความสัมพันธ์อาเซียน-ญี่ปุ่นมีหลายระดับ ได้แก่ (๑) การประชุมสุดยอดอาเซียน-ญี่ปุ่น (ASEAN-Japan Summit) ซึ่งจัดขึ้นในช่วงเดียวกันกับการประชุมสุดยอดอาเซียนในช่วงปลายปีของทุกปี (๒) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน-ญี่ปุ่น ซึ่งจัดขึ้นในช่วงเดียวกันกับการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน (ASEAN Post Ministerial Conference : PMC) ในช่วงกลางปีของทุกปี (๓) การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน-ญี่ปุ่น (ASEAN-Japan Forum) ซึ่งจัดขึ้นในช่วงต้นปีของทุกปี (๔) การประชุมคณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน-ญี่ปุ่น (ASEAN-Japan Cooperation Committee : AJCC) ซึ่งเป็นกลไกประสานงานกับคณะกรรมการผู้แทนถาวรประจำอาเซียน (Committee of Permanent Representatives : CPR) ที่กรุงจาการ์ตา ทั้งนี้ ญี่ปุ่นเป็นประเทศคู่เจรจาประเทศแรกที่ได้จัดตั้งคณะผู้แทนถาวรประจำอาเซียน ณ กรุงจาการ์ตา เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๔ (ค.ศ. ๒๐๑๑)

๒.๒ ปัจจุบัน เวียดนามเป็นประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-ญี่ปุ่น (สิงหาคม ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘)- สิงหาคม ๒๕๖๔ (ค.ศ. ๒๐๒๑))

๓. ภาพรวมความร่วมมือ

๓.๑ ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง

- ในปี ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓) นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นได้ประกาศนโยบาย “Proactive Contribution to Peace” ซึ่งมุ่งเน้นให้ญี่ปุ่นมีบทบาทด้านความมั่นคงในภูมิภาคให้มากขึ้น รวมถึงเสนอให้มีการเจรจาโต๊ะกลมระหว่างรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและญี่ปุ่น เพื่อหารือเรื่องภัยคุกคามรูปแบบใหม่

- อาเซียนและญี่ปุ่นได้ร่วมกันจัดตั้งศูนย์ความร่วมมืออาเซียน-ญี่ปุ่น เพื่อพัฒนาบุคลากรความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (ASEAN-Japan Cybersecurity Capacity Building Centre) เพื่อจัดกิจกรรมฝึกอบรมด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ที่มีหลักสูตรการฝึกอบรมสอดคล้องกับความต้องการของประเทศสมาชิกอาเซียน ให้ความรู้และยกระดับความสามารถในการจัดการด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของอาเซียน และสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในอาเซียน โดยญี่ปุ่นประกาศว่า จะสนับสนุนการดำเนินโครงการดังกล่าวจากกองทุน Japan ASEAN Integration Fund (JAIF) จำนวน ๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นระยะเวลา ๔ ปี ล่าสุดญี่ปุ่นได้สนับสนุนจากกองทุน JAIF ๒.๐ จำนวน ๒,๙๐๗,๖๖๗.๘๖ ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ ในระยะ ๒ ปีแรก อาเซียนและญี่ปุ่นกำหนดจะจัดพิธีเปิดศูนย์ฯ อย่างเป็นทางการ (Grand Opening) ในเดือนมิถุนายน หรือกรกฎาคม ๒๕๖๒ (ค.ศ. ๒๐๑๙) โดยจะตั้งอยู่ที่สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สพธอ.)

๓.๒ ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ

- ในปี ๒๕๕๑ (ค.ศ. ๒๐๐๘) อาเซียนและญี่ปุ่นได้ลงนามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น (ASEAN-Japan Comprehensive Economic Partnership : AJCEP) ซึ่งกำหนดให้จัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างกันครอบคลุมการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้า การค้าบริการ และการลงทุน และส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ล่าสุด จะลงนามพิธีสารแก้ไขความตกลง (First Protocol to Amend the AJCEP Agreement) ต่อไป

- ปัจจุบัน อาเซียนเป็นคู่ค้าอันดับ ๔ ของญี่ปุ่น ในปี ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) อาเซียนและญี่ปุ่นมีมูลค่าการค้ารวม ๒๑๗,๙๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่ด้านการลงทุน ญี่ปุ่นยังลงทุนเป็นอันดับ ๒ ของอาเซียน โดยมีมูลค่ากว่า ๑๓,๒๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายได้ตั้งเป้าหมายการค้าสินค้า การค้าบริการ และการลงทุนเป็นสองเท่าภายในปี ๒๕๖๕ (ค.ศ. ๒๐๒๒) (เฉลี่ยร้อยละ ๗.๑๘ ต่อปี) เพื่อให้การค้าสินค้ามีมูลค่า ๕๒๔,๘๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ และการลงทุนมีมูลค่า ๔๑,๖๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีแผนงานยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียนญี่ปุ่นระยะ ๑๐ ปี (๒๕๕๕-๒๕๖๕) เป็นตัวขับเคลื่อน ซึ่งครอบคลุม ๓ สาขา ได้แก่ (๑) การส่งเสริมการค้าระหว่างอาเซียนเข้ากับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (๒) ส่งเสริมความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมให้เข้มแข็งภายใต้โครงสร้างอุตสาหกรรมที่ทันสมัย และ (๓) พัฒนาความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนในภูมิภาค

- ในปี ๒๕๒๔ (ค.ศ. ๑๙๘๑) ได้มีการจัดตั้งศูนย์อาเซียน-ญี่ปุ่น (ASEAN Promotion Centre on Trade, Investment and Tourism / ASEAN-Japan Centre : AJC) ที่กรุงโตเกียว ตามความตกลงก่อตั้งศูนย์อาเซียน-ญี่ปุ่น (Agreement Establishing the ASEAN Promotion Centre on Trade, Investment and Tourism) เพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ตลอดจนการแลกเปลี่ยนระหว่างประชาชนระหว่างกันประเทศสมาชิกอาเซียนกับญี่ปุ่น

- เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) ได้มีการจัดตั้งเครือข่ายนวัตกรรมอาเซียน-ญี่ปุ่น (ASEAN-Japan Innovation Network : AJIN) เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี และเกิดความเชื่อมโยงระหว่างภาคธุรกิจของอาเซียนกับญี่ปุ่น โดยได้รับทุน ๒๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

๓.๓ ความร่วมมือด้านความเชื่อมโยง

- ในระหว่างการประชุม International Conference on the Future of Asia ครั้งที่ ๒๑ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) ที่กรุงโตเกียว นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นได้ประกาศข้อริเริ่ม Partnership for Quality Infrastructure ซึ่งส่งเสริมการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพกับประเทศและองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ

โดยร่วมกับ Asian Development Bank ให้การสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพในภูมิภาคเอเชีย เป็นจำนวนเงิน ๑๑๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นระยะเวลา ๕ ปี

- ญี่ปุ่นผลักดันให้เอกชนญี่ปุ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของไทย โดยญี่ปุ่นสนใจการพัฒนาระบบรางรถไฟความเร็วสูงและระบบรางเขตเมือง และโครงการทวเทียมสำรวจโลก ในขณะที่ฝ่ายไทยต้องการให้ญี่ปุ่นช่วยพัฒนาความเชื่อมโยงในภูมิภาค โดยเฉพาะโครงการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกและเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ในส่วนของรถไฟความเร็วสูง องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency : JICA)
- ญี่ปุ่นได้จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจว่าด้วยความเชื่อมโยงของอาเซียน เพื่อประสานงานกับคณะกรรมการประสานงานเรื่องความเชื่อมโยงในอาเซียน (ACCC) เพื่อดำเนินการตามแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกัน ในอาเซียน (MPAC) โดยญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตามระเบียบเศรษฐกิจต่าง ๆ ปัจจุบัน ญี่ปุ่นได้ขยายโครงการ flagship ด้านความเชื่อมโยงเพิ่มเป็น ๗๐ โครงการ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการตาม MPAC ซึ่งอาเซียนประสงค์ให้ญี่ปุ่นคงบทบาทนำในการปฏิบัติตาม MPAC ๒๐๒๕ ให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม เพื่อมุ่งให้ความเชื่อมโยงในภูมิภาคเป็นการเชื่อมโยงที่ไร้รอยต่อและเกิดการพัฒนาระเบียบเศรษฐกิจอย่างแท้จริง
- เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) ญี่ปุ่นได้ประกาศเพิ่มเม็ดเงินจำนวน ๑๑๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ให้กับธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) เพื่อสนับสนุนการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานคุณภาพสูงในเอเชีย

๓.๔ ความร่วมมือด้านการพัฒนา

- ญี่ปุ่นได้จัดตั้งกองทุน Japan-ASEAN Integration Fund (JAIF) เพื่อสนับสนุนการรวมตัวของอาเซียน และเป็นผู้สนับสนุนรายใหญ่ที่สุดในรอบซอร์เริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (IAI) ซึ่งเน้นการพัฒนาในกลุ่มประเทศ CLMV นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังได้ริเริ่มความร่วมมือประเทศกลุ่มน้ำโขงกับญี่ปุ่น เพื่อช่วยลดช่องว่างด้านการพัฒนาในอนุภูมิภาค ในการประชุมสุดยอดอาเซียน-ญี่ปุ่น สมัยพิเศษ เพื่อฉลองครบรอบ ๔๐ ปีของความสัมพันธ์อาเซียน-ญี่ปุ่น เมื่อปี ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓)
- ญี่ปุ่นได้ประกาศเพิ่มเม็ดเงินให้กับ (๑) กองทุน JAIF ๒.๐ จำนวน ๑๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อสนับสนุนโครงการความร่วมมือทางทะเล การบริหารจัดการภัยพิบัติ การต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ และความเชื่อมโยงในภูมิภาค (๒) Official Development Assistance (ODA) เพื่อใช้ในด้านการพัฒนา ๒ ล้านล้านเยน
- เมื่อในวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๒ (ค.ศ. ๒๐๑๙) เลขาธิการอาเซียน ในนามประเทศสมาชิกอาเซียน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น ได้ร่วมลงนามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านเทคนิคระหว่างรัฐบาลญี่ปุ่นกับอาเซียน (Agreement on Technical Cooperation between the Government of Japan and ASEAN) เพื่อให้ญี่ปุ่นสามารถดำเนินโครงการความช่วยเหลือกับอาเซียนในฐานะองค์กรได้

๓.๕ ความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรม

- การแลกเปลี่ยนระหว่างประชาชน ญี่ปุ่นส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและเยาวชนหลายโครงการ อาทิ Japan East Asia Network of Exchange for Student and Youth (JENESYS ๒.๐) เพื่อนำเยาวชนจากประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศในเขตเอเชีย-โอเชียเนียจำนวน ๓๐,๐๐๐ คน เยือนญี่ปุ่น และ WA Project
- ในส่วนของ WA Project ในการประชุมสุดยอดอาเซียน-ญี่ปุ่น สมัยพิเศษ เมื่อปี ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓) ที่กรุงโตเกียว นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นได้ประกาศโครงการ WA Project เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านวัฒนธรรมระหว่างเอเชียและญี่ปุ่น ต่อมา เมื่อปี ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๑๔) นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นได้จัดตั้ง Asia Centre ขึ้นภายใน Japan Foundation เพื่อขับเคลื่อน WA Project ซึ่ง Asia Centre ได้ริเริ่มโครงการ (๑) Nihongo Partners ซึ่งตั้งเป้าที่จะส่งอาสาสมัคร

ชาวญี่ปุ่นไปยังประเทศในภูมิภาคเอเชียเพื่อสอนภาษาญี่ปุ่นจำนวน ๓,๐๐๐ คนภายในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) และ (๒) Arts and Culture Exchange Program ซึ่งตั้งเป้าที่จะจัดโครงการแลกเปลี่ยนจำนวน ๒,๐๐๐ โครงการภายในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐)

- สำหรับโครงการ Nihongo Partners ญี่ปุ่นมีความกังวล เนื่องจากในช่วง ๓ ปีที่ผ่านมา ญี่ปุ่นได้ส่งอาสาสมัครไปยังประเทศในภูมิภาคเอเชียแล้วจำนวน ๕๔๘ คน ซึ่งน้อยกว่าเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ เนื่องจากญี่ปุ่นประสบปัญหาการขอรับการตรวจลงตราในประเทศในภูมิภาคเอเชียบางประเทศ โดยเฉพาะอินโดนีเซีย

- ในส่วนของไทย เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๑๔) กระทรวงศึกษาธิการและ Japan Foundation ได้ลงนาม Memorandum of Cooperation between the Ministry of Education, the Kingdom of Thailand, and the Japan Foundation, Japan, on the Cooperation for the Japanese Language Learning Assistance Programs of “The WA Project” โดยญี่ปุ่นได้ส่งอาสาสมัครชาวญี่ปุ่นอายุ ๒๐-๖๙ ปีมาเป็นผู้ช่วยสอนภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นร่วมกับครูสอนภาษาญี่ปุ่นในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาไทยโดยญี่ปุ่นเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดแล้วจำนวน ๑๔๑ คน

- โครงการเรือเยาวชนเอเชียอาคเนย์ (Ship for Southeast Asian Youth Programme: SSEAYP) เป็นโครงการของญี่ปุ่นริเริ่มเมื่อปี ๒๕๑๗ (ค.ศ. ๑๙๗๔) ซึ่งเปิดโอกาสให้เยาวชนอาเซียนและญี่ปุ่นเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างอยู่บนเรือ

- Sport for Tomorrow เป็นข้อริเริ่มของญี่ปุ่นในการสนับสนุนกีฬาแก่กว่าจำนวน ๑๐ ล้านคนในกว่า ๑๐๐ ประเทศจนถึงปี ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) ซึ่งเป็นปีที่กรุงโตเกียวจะเป็นเจ้าภาพกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อนและกีฬาพาราลิมปิก

- ความร่วมมือด้านผู้พิการ เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๖) ญี่ปุ่นได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน-ญี่ปุ่น ว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศและคนพิการ ที่กรุงโตเกียว เพื่อเป็นเวทีหารือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมเกี่ยวกับการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการส่งเสริมบทบาทและคุณภาพชีวิตคนพิการ และได้รับรอง “Tokyo Recommendations on International Cooperation and Disability ๒๐๑๕ and Beyond in the ASEAN Region”

- การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นประเด็นสำคัญของไทยและภูมิภาคเอเชีย (ไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบหรือคิดเป็นร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งประเทศในปี ๒๕๖๘ (ค.ศ. ๒๐๒๕)) และเป็นประเด็นหนึ่งใน UHC Health Development Agenda ที่กระทรวงสาธารณสุขกำลังขับเคลื่อนการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประชาคมอาเซียน โดยไทยต้องการเป็นศูนย์กลางทางวิชาการสำหรับการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เกี่ยวกับแบบอย่างและประสบการณ์การดูแลผู้สูงอายุในอาเซียน ทั้งนี้ ไทยมีศูนย์ดูแลผู้สูงอายุระยะยาวที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อจัดการดูงานและฝึกอบรมให้แก่ผู้ดูแลสุขภาพ นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และ JICA โดยร่วมมือกันพัฒนารูปแบบการให้บริการทางสุขภาพและสวัสดิการสังคมเชิงบูรณาการโดยชุมชนอีกด้วย

๔. ศูนย์อาเซียน-ญี่ปุ่น

๔.๑ ศูนย์อาเซียน-ญี่ปุ่น (ASEAN Promotion Centre on Trade, Investment and Tourism / ASEAN-Japan Centre: AJC) จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๒๔ (ค.ศ. ๑๙๘๑) ที่กรุงโตเกียว ตามความตกลงก่อตั้งศูนย์อาเซียน-ญี่ปุ่น (Agreement Establishing the ASEAN Promotion Centre on Trade, Investment and Tourism) ซึ่งลงนามโดยเอกอัครราชทูตประเทศสมาชิกอาเซียนประจำญี่ปุ่นในขณะนั้น กับรัฐมนตรีต่างประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๓ (ค.ศ. ๑๙๘๐)

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ตลอดจนการแลกเปลี่ยนระหว่างประชาชนระหว่างกัน ประเทศสมาชิกอาเซียนกับญี่ปุ่น

๔.๒ ความตกลงก่อตั้งศูนย์ฯ จะมีการต่ออายุทุก ๕ ปี โดยการตัดสินใจของคณะมนตรีศูนย์ฯ ล่าสุด ความตกลงฯ หมดอายุลงในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) ซึ่งที่ประชุมคณะมนตรีศูนย์ฯ ระหว่างวันที่ ๒๒-๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) ที่ญี่ปุ่น ได้ให้ความเห็นชอบการต่ออายุความตกลงฯ ออกไปอีก ๕ ปี

๔.๓ ในส่วนของไทย กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานของศูนย์ฯ และได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติหน้าที่ที่ศูนย์ฯ ตามวาระการหมุนเวียน (rotation) กับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ

๕. กองทุน Japan-ASEAN Integration Fund (JAIF)

๕.๑ ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน-ญี่ปุ่น ครั้งที่ ๙ เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๘ (ค.ศ. ๒๐๐๕) ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ได้ออกแถลงการณ์ร่วมของการประชุมสุดยอดอาเซียน-ญี่ปุ่น ครั้งที่ ๙ ว่าด้วยการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างอาเซียน-ญี่ปุ่น (Joint Statement of the Ninth ASEAN-Japan Summit: Deepening and Broadening of ASEAN-Japan Strategic Partnership) ซึ่งระบุเกี่ยวกับการที่ญี่ปุ่นประกาศจะให้การสนับสนุนการรวมตัวของอาเซียนเป็นจำนวนเงิน ๗.๕ พันล้านเยน (หรือประมาณ ๗๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ต่อมา ญี่ปุ่นได้เสนอให้มีการจัดตั้งกองทุน Japan-ASEAN Integration Fund (JAIF) ขึ้นเพื่อการนี้ โดยให้สำนักเลขาธิการอาเซียนเป็นผู้บริหารกองทุนฯ และมีการจัดตั้งกองทุนฯ อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๙ (ค.ศ. ๒๐๐๖)

๕.๒ ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน-ญี่ปุ่น สมัยพิเศษ เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓) ที่กรุงโตเกียว ญี่ปุ่นได้ประกาศเพิ่มเม็ดเงินให้กับกองทุน JAIF ๒.๐ จำนวน ๑๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อสนับสนุนโครงการเกี่ยวกับความร่วมมือทางทะเล การบริหารจัดการภัยพิบัติ การต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ และความเชื่อมโยงในภูมิภาค

๕.๓ นับตั้งแต่การจัดตั้งกองทุน JAIF จำนวนเงินที่กองทุนฯ ได้รับจำนวนทั้งสิ้นกว่า ๖๖๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีโครงการที่ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนฯ ที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว จำนวน ๓๐๗ โครงการ ในสาขาความร่วมมือต่าง ๆ รวมถึง การบริหารจัดการภัยพิบัติ การต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ความร่วมมือทางทะเล การบูรณาการทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การแลกเปลี่ยนเยาวชน และโครงการเพื่อการฝึกภาษาญี่ปุ่น

กองความสัมพันธ์กับคู่เจรจาและองค์กรระหว่างประเทศ

กรมอาเซียน

สิงหาคม ๒๕๖๒

ความสัมพันธ์อาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี

๑. ภูมิหลัง

๑.๑ สาธารณรัฐเกาหลีได้เริ่มความสัมพันธ์กับอาเซียนในฐานะคู่เจรจาเฉพาะด้านเมื่อปี ๒๕๓๒ (ค.ศ. ๑๙๘๙) และได้รับสถานะเป็นประเทศคู่เจรจาเมื่อปี ๒๕๓๔ (ค.ศ. ๑๙๙๑)

๑.๒ ในเดือนตุลาคม ๒๕๕๓ (ค.ศ. ๒๐๑๐) ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี ครั้งที่ ๑๓ ที่กรุงฮานอย เห็นชอบให้ยกระดับความสัมพันธ์ขึ้นเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) โดยรับรองปฏิญญาร่วมว่าด้วยความสัมพันธ์หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์เพื่อสันติภาพและความรุ่งเรือง (Joint Declaration on ASEAN-ROK Strategic Partnership for Peace and Prosperity) และแผนปฏิบัติการอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี (ASEAN-ROK Plan of Action) เพื่อดำเนินการตามปฏิญญาดังกล่าวระหว่างปี ๒๕๕๔-๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๑-๒๐๑๕)

๑.๓ เมื่อวันที่ ๑๑-๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๑๔) สาธารณรัฐเกาหลีเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสุดยอดอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี สมัยพิเศษ ที่นครปูซาน เพื่อฉลองครบรอบ ๒๕ ปี ของความสัมพันธ์ โดยนายกรัฐมนตรีได้เข้าร่วมการประชุมดังกล่าว และการประชุมสุดยอดภาคธุรกิจอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี (ASEAN-ROK CEO Summit) ในฐานะผู้บรรยายพิเศษในหัวข้อ “แนวโน้มเศรษฐกิจโลกและบทบาทของเอเชีย”

๑.๔ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี ครั้งที่ ๑๗ ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ได้แสดงความยินดีกับการปฏิบัติตาม Plan of Action to Implement the Joint Declaration on ASEAN-Republic of Korea Strategic Partnership for Peace and Prosperity (๒๐๑๑-๒๐๑๕) และได้รับรองแผนปฏิบัติการฉบับใหม่ ได้แก่ ASEAN-Republic of Korea Plan of Action to Implement the Joint Declaration on Strategic Partnership for Peace and Prosperity (๒๐๑๖-๒๐๒๐)

๒. กลไกการดำเนินความสัมพันธ์

๒.๑ ปัจจุบัน กลไกการดำเนินความสัมพันธ์อาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลีมีหลายระดับ ได้แก่ (๑) การประชุมสุดยอดอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี (ASEAN-Republic of Korea Summit) ซึ่งจัดขึ้นในช่วงเดียวกันกับการประชุมสุดยอดอาเซียนในช่วงปลายปีของทุกปี (๒) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งจัดขึ้นในช่วงเดียวกันกับการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน (ASEAN Post Ministerial Conference : PMC) ในช่วงกลางปีของทุกปี (๓) การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี (ASEAN-ROK Dialogue) ซึ่งจัดขึ้นในช่วงต้นปีของทุกปี (๔) การประชุมคณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี (ASEAN-ROK Joint Cooperation Committee : AKJCC) ซึ่งเป็นกลไกประสานงานกับคณะกรรมการผู้แทนถาวรประจำอาเซียน (Committee of Permanent Representatives : CPR) ที่กรุงจาการ์ตา ทั้งนี้ สาธารณรัฐเกาหลีได้จัดตั้งสำนักงานคณะผู้แทนถาวรสาธารณรัฐเกาหลีประจำอาเซียนอย่างเป็นทางการ เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๕ (ค.ศ. ๒๐๑๒)

๒.๒ อาเซียนและสาธารณรัฐเกาหลียังมีความร่วมมือในกรอบ ASEAN Plus Three (APT) East Asia Summit (EAS) ASEAN Defence Ministerial Meeting Plus (ADMM Plus) ASEAN Regional Forum (ARF) และ Expanded ASEAN Maritime Forum (EAMF)

๒.๓ ปัจจุบัน บรูไนฯ เป็นประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี (เดือน ส.ค. ๒๕๖๑-ก.ค. ๒๕๖๔ / ค.ศ. ๒๐๑๘-๒๐๒๑)

๓. ภาพรวมความร่วมมือ

๓.๑ ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง

- ในปี ๒๕๔๗ (ค.ศ. ๒๐๐๔) สาธารณรัฐเกาหลีได้ภาคยานุวัติสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia: TAC) ต่อมา ในปี ๒๕๔๘ (ค.ศ. ๒๐๐๕) ได้ลงนามปฏิญญาร่วมว่าด้วยความร่วมมือเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายสากล (Joint Declaration for Cooperation to Combat International Terrorism) กับอาเซียน และตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ (ค.ศ. ๒๐๐๖) เป็นต้นมา ได้มีการจัดการประชุม ASEAN-ROK Senior Officials' Consultations on Transnational Crime เป็นประจำทุกปี

๓.๒ ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ

- ในปี ๒๕๔๘ (ค.ศ. ๒๐๐๕) อาเซียนและสาธารณรัฐเกาหลีได้ร่วมลงนามกรอบความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ซึ่งกำหนดให้มีการจัดตั้ง AKFTA ปัจจุบัน อยู่ระหว่างการพัฒนา AKFTA ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยทั้งสองฝ่ายกำลังเจรจาสินค้าอ่อนไหวเพิ่มเติม

- มูลค่าการค้าระหว่างอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลีในปี ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) มีมูลค่า ๑๕๒.๕ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ ๖ ของการค้าระหว่างประเทศของอาเซียน ในขณะที่ สาธารณรัฐเกาหลีเป็นคู่ค้าอันดับที่ ๕ ของอาเซียน

- มูลค่าการลงทุนโดยตรง (FDI) จากสาธารณรัฐเกาหลีในอาเซียนในปี ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) มีมูลค่า ๕.๓ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ ๓.๙ ของ FDI ในอาเซียน ปัจจุบัน สาธารณรัฐเกาหลีเป็นผู้ลงทุนอันดับที่ ๕ ในอาเซียน

- ในปี ๒๕๕๒ (ค.ศ. ๒๐๐๙) ได้มีการจัดตั้งศูนย์อาเซียน-เกาหลี (ASEAN-Korea Centre) ขึ้นที่กรุงโซล เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมระหว่างกัน ซึ่งไทยได้ปฏิบัติตามพันธกรณี โดยส่งเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติหน้าที่ที่ศูนย์อาเซียน-เกาหลี ในตำแหน่งรองผู้อำนวยการหน่วยสารสนเทศและข้อมูลระหว่างปี ๒๕๕๕-๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๑๒-๒๐๑๔) และมีกำหนดจะส่งเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติหน้าที่ที่ศูนย์ฯ ในตำแหน่งผู้อำนวยการหน่วยวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวสำหรับช่วงปี ๒๕๗๐-๒๕๗๒ (ค.ศ. ๒๐๒๗-๒๐๒๙)

- เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๗ ได้มีการจัดการประชุมสภาธุรกิจอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี (ASEAN-Korea Business Council: AKBC) ครั้งที่ ๑ ที่นครปูซาน และได้มีการลงนาม AKBC เพื่อเป็นเวทีสำหรับการหารือระหว่างนักธุรกิจของประเทศสมาชิกอาเซียนและสาธารณรัฐเกาหลี ล่าสุด การประชุม AKBC ครั้งที่ ๓ ได้มีขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๙ (ค.ศ. ๒๐๑๖) ที่เวียงจันทน์ ปัจจุบัน AKBC มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม SMEs

๓.๓ ความร่วมมือด้านความเชื่อมโยง

- สาธารณรัฐเกาหลีได้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อประสานงานกับคณะกรรมการประสานงานอาเซียนว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกัน ในภูมิภาค (ASEAN Connectivity Coordinating Committee: ACCC) เป็นประเทศที่สาม (ถัดจากญี่ปุ่นและจีน) และได้ให้ความช่วยเหลือโครงการภายใต้ข้อริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration: IAI) อีกทั้งได้ให้เงินสนับสนุนโครงการ IAI ๕ โครงการ ช่วงระหว่างปี ๒๕๔๖-๒๕๔๙ (ค.ศ. ๒๐๐๓-๒๐๐๖) เป็นเงิน ๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐ และให้เพิ่มอีกในช่วงปี ๒๕๕๐-๒๕๕๔ (ค.ศ. ๒๐๐๗-๒๐๑๑) และ ๒๕๕๕-๒๕๕๙ (ค.ศ. ๒๐๑๒-๒๐๑๖) ช่วงละ ๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

- นอกจากนี้ อาเซียนและสาธารณรัฐเกาหลี ยังมีความร่วมมือในกรอบความร่วมมือลุ่มน้ำโขงกับสาธารณรัฐเกาหลี (Mekong-ROK Cooperation: MRC) โดยมีความร่วมมือ ๓ กลุ่มใน ๖ สาขาความร่วมมือ ได้แก่ (๑) ความร่วมมือด้านความเชื่อมโยง: โครงสร้างพื้นฐาน และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (๒) ความร่วมมือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน: การพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการน้ำ (๓) การพัฒนาที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง: การเกษตรและ

การพัฒนาชนบท และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสาธารณรัฐเกาหลี ได้สนับสนุนงบประมาณกองทุน Mekong-ROK Cooperation Fund (MKCF) จำนวน ๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ (ค.ศ. ๒๐๑๖)

๓.๔ ความร่วมมือด้านการพัฒนา

- สาธารณรัฐเกาหลีได้จัดตั้งกองทุน ASEAN-ROK Future Oriented Cooperation Projects (FOCP) และกองทุน ASEAN-ROK Special Cooperation Fund (SCF) เพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับสาธารณรัฐเกาหลี โดยในการประชุมสุดยอดอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี สมัยพิเศษ ในปี ๒๕๕๒ (ค.ศ. ๒๐๐๙) สาธารณรัฐเกาหลีได้ประกาศเพิ่มการให้เงินสมทบทุนแก่กองทุน ASEAN-ROK SCF นับจากปี ๒๕๕๔ (ค.ศ. ๒๐๑๑) จากเดิมปีละ ๓ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็น ๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

- เมื่อปี ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) กองทุน ASEAN-ROK Future Oriented Cooperation Projects (FOCP) และกองทุน ASEAN-ROK Special Cooperation Fund (SCF) ได้ถูกนำมารวมกันเป็น ASEAN-ROK Cooperation Fund (AKCF) อีกทั้ง ในโอกาสครบรอบ ๒๕ ปี ความสัมพันธ์อาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐเกาหลีได้เพิ่มการให้เงินสมทบทุน AKCF เป็นปีละ ๗ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

๓.๕ ความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม

- ความร่วมมือด้านป่าไม้เป็นข้อริเริ่มของสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งได้เสนอในที่ประชุมอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี สมัยพิเศษ เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๕๒ (ค.ศ. ๒๐๐๙) ที่เกาะเจจู โดยได้เสนอให้มีการจัดตั้งองค์การความร่วมมือด้านป่าไม้แห่งเอเชีย เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านป่าไม้กับประเทศสมาชิกอาเซียน และประเทศในภูมิภาคเอเชียเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อนและความแห้งแล้ง และเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานตามกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC)

- อาเซียนและสาธารณรัฐเกาหลีได้ลงนามในความตกลงระหว่างอาเซียนและสาธารณรัฐเกาหลีว่าด้วยความร่วมมือด้านป่าไม้ (Agreement between ASEAN and ROK on Forest Cooperation: AFoCo) ในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๙ ระหว่างวันที่ ๑๗-๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ (ค.ศ. ๒๐๑๑) ที่เมืองบาหลี เพื่อการปลูกและอนุรักษ์ป่าไม้ ป้องกันการเสื่อมโทรมของป่าไม้ในบริบทของการบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อมา เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๑๔) อาเซียนและสาธารณรัฐเกาหลีได้ขยายระยะเวลาการบังคับใช้ความตกลงฯ ออกไปอีก ๒ ปี ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนอยู่ระหว่างการให้สัตยาบันต่อความตกลงจัดตั้ง Asian Forest Cooperation Organization (AFoCO) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนในภูมิภาคเอเชีย โดยล่าสุด เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2562 (ค.ศ. 2019) ไทยได้มอบภาคยานุวัติสาร (Instrument of Accession) การเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกในองค์การความร่วมมือด้านป่าไม้แห่งเอเชีย (AFoCO) ให้กับนาย Chencho Norbu ผู้อำนวยการบริหารของ AFoCO ซึ่งการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของไทยใน AFoCO จะมีผลอย่างเป็นทางการในวันที่ 26 กรกฎาคม 2562 ซึ่งไทยถือเป็นประเทศภาคีสมาชิกลำดับที่ 10 ของ AFoCO

๓.๖ ความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติ

- อาเซียนและสาธารณรัฐเกาหลีมีความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติผ่านกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะ ASEAN Regional Forum (ARF) โดยจะเน้นการเตรียมความพร้อมด้วยการฝึกซ้อมและการประสานความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกันเมื่อเกิดภัยพิบัติผ่านการฝึกซ้อมแผนในระดับภูมิภาค เช่น ARF DiREx เป็นต้น ทั้งนี้ ไทยและสาธารณรัฐเกาหลีได้เป็นเจ้าภาพร่วมในการจัดการฝึกซ้อม ARF DiREx ๒๐๑๓ ระหว่างวันที่ ๗-๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓) ที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

๓.๗ ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว

- ในปี ๒๕๕๙ (ค.ศ. ๒๐๑๖) มีนักท่องเที่ยวจากสาธารณรัฐเกาหลีมาเยือนอาเซียน ๖,๔๖๔,๗๒๑ คน มากเป็นอันดับ ๒ ตามหลังจีน^๑ และนักท่องเที่ยวจากอาเซียนไปเยือนสาธารณรัฐเกาหลี ๒,๔๘๒,๒๙๔ คน^๒ ทำให้อาเซียนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมของสาธารณรัฐเกาหลี
- อาเซียนและสาธารณรัฐเกาหลีมีความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวภายใต้อาเซียนบวกสาม และมีการลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวอาเซียนบวกสาม ในระหว่างการประชุมรัฐมนตรีท่องเที่ยวอาเซียนบวกสาม เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) ที่กรุงเนปิดอว์

๓.๘ ความร่วมมือด้านการศึกษา

- ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างอาเซียนกับสาธารณรัฐเกาหลีดำเนินการภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียนบวกสาม เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network: AUN) มีการให้ทุนการศึกษาระดับอุดมศึกษาแก่ประเทศสมาชิกอาเซียน และโครงการ ASEAN-ROK Cyber University เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนทางไกล ซึ่งมีส่วนช่วยการพัฒนาการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน ล่าสุด ภายใต้ความร่วมมือในกรอบ AUN สาธารณรัฐเกาหลีได้ให้ทุนการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาเกาหลีศึกษา จำนวน ๒๕ ทุน แก่นักศึกษาจากกัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว เมียนมา ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม

๓.๙ ความร่วมมือด้านวัฒนธรรม

- เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๑๔) ไทยได้เข้าร่วมการประชุมสมัยพิเศษของรัฐมนตรีอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลีที่กำกับดูแลด้านวัฒนธรรมและศิลปะ (The Inaugural Meeting of ASEAN-Republic of Korea Ministers on Culture and Arts) ที่เมืองเว้ เวียดนาม ซึ่งเป็นกลไกด้านศิลปวัฒนธรรมที่จัดตั้งเพิ่มขึ้นจากกรอบความร่วมมืออาเซียนบวกสาม ที่ประชุมสนับสนุนข้อเสนอของสาธารณรัฐเกาหลีที่จะจัดการประชุม Special ASEAN Plus Three and ASEAN Plus ROK Ministers Responsible for Culture and The Arts Meetings ที่เมืองกวางจู ในปี ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕)
- เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) ได้มีพิธีเปิดศูนย์วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Culture House: ACH) ที่นครปูซาน ในโอกาสเฉลิมฉลองปีแห่งการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี และโอกาสครบรอบ ๕๐ ปี ของการสถาปนาอาเซียนในปี ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) โดยเป็นศูนย์วัฒนธรรมอาเซียนแห่งแรกที่จัดตั้งขึ้นภายนอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแห่งแรกในประเทศคู่เจรจาอาเซียน

๓.๑๐ ความร่วมมือด้านพลังงาน

- อาเซียนและสาธารณรัฐเกาหลีมีความร่วมมือด้านพลังงานภายใต้กรอบอาเซียนบวกสาม โดยให้ความสำคัญแก่ (๑) ความมั่นคงด้านพลังงาน (๒) ตลาดน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ (๓) พลังงานทดแทนและพลังงานหมุนเวียน และประสิทธิภาพและการอนุรักษ์พลังงาน โดยสาธารณรัฐเกาหลีสนับสนุนไทยในโครงการพัฒนาทรัพยากรบุคลากรด้านพลังงานนิวเคลียร์ในระดับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติในระยะที่ ๒ ภายใต้กรอบอาเซียนบวกสาม ระหว่างปี ๒๕๕๕-๒๕๕๗ (The ๒nd Phase of ASEAN+๓ Human Resources Development on Civilian Nuclear Energy Project Under Work Program ค.ศ. ๒๐๑๒-๒๐๑๔)

กองความสัมพันธ์กับคู่เจรจาและองค์กรระหว่างประเทศ | กรมอาเซียน | สิงหาคม ๒๕๖๒

^๑ นับเฉพาะประเทศที่มีใช้ประเทศสมาชิกอาเซียน <https://data.aseanstats.org/dashboard/tourism>

^๒ https://www.aseankorea.org/eng/Resources/statistics_view.asp?pageNum=๕๐&page=๑&boa_num=๑๓๒๑๔&boa_gubun=๑๓&pageReturn=statistics&boa_cnt=๗๒๗๔

ภูมิหลัง

- ความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับนิวซีแลนด์เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 โดยนิวซีแลนด์เป็นประเทศที่สองที่ได้รับสถานะคู่เจรจาจากอาเซียน
- ปัจจุบัน กัมพูชาเป็นประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-นิวซีแลนด์ มีวาระการดำรงตำแหน่งระหว่างปี ค.ศ. 2018-2021
- เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน ค.ศ. 2015 ระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน-นิวซีแลนด์ สมัยพิเศษ ในโอกาสครบรอบ 40 ปีความสัมพันธ์คู่เจรจา ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย ผู้นำทั้งสองฝ่ายประกาศยกระดับความสัมพันธ์เป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ (strategic partnership) และรับรองแผนปฏิบัติการสำหรับปี ค.ศ. 2016-2020 (Plan of Action 2016 – 2020) มียุทธศาสตร์สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์ระดับประชาชน (People Strategy) และยุทธศาสตร์ความมั่งคั่ง (Prosperity Strategy)

ความร่วมมือในมิติต่าง ๆ

1. ด้านการเมืองและความมั่นคง

นิวซีแลนด์มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกรอบการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit: EAS) กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defense Ministers Meeting Plus: ADMM-Plus) การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) และการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติกับประเทศคู่เจรจา (Senior Officials' Meeting on Transnational Crime Plus: SOMTC-Plus) โดยประเด็นที่นิวซีแลนด์ให้ความสำคัญ ได้แก่ ขยะพลาสติกทางทะเล ความมั่นคงไซเบอร์ การทูตเชิงป้องกัน การลดและไม่แพร่ขยายอาวุธ การบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ความมั่นคงทางทะเล ความมั่นคงทาง ICT และการต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ

2. ด้านเศรษฐกิจ

ปี ค.ศ. 2017 นิวซีแลนด์กับอาเซียนมีมูลค่าการค้าสินค้าระหว่างกันรวมกว่า 9,524 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (เพิ่มจากปี ค.ศ. 2016 คิดเป็นร้อยละ 20.4) โดยนิวซีแลนด์ยังคงเป็นคู่ค้าอันดับ 10 ของอาเซียน ทั้งนี้ ในปี ค.ศ. 2017 การลงทุนโดยตรงจากนิวซีแลนด์มีมูลค่า -223.12 ล้านดอลลาร์สหรัฐ¹

การค้าการลงทุนระหว่างอาเซียนกับนิวซีแลนด์มีเครื่องมือสำคัญ คือ

1) เขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (ASEAN-Australia-New Zealand Free Trade Area: AANZFTA) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2010 ทั้งนี้ นิวซีแลนด์คาดว่า ร้อยละ 100 ของจำนวนรายการสินค้าจะปรับลดภาษีเป็น 0 ภายในปี ค.ศ. 2020 โดยในปี ค.ศ. 2019 ร้อยละ 86.67 ของจำนวนรายการสินค้าของไทยมีการลดภาษีเป็น 0²

2) ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) ซึ่งนิวซีแลนด์มีส่วนร่วมในการเจรจาจัดทำ โดยมุ่งมั่นสรุปความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคที่ทันสมัย ครอบคลุม คุณภาพสูง และเป็นประโยชน์ร่วมกันในปี ค.ศ. 2019 ทั้งนี้ นิวซีแลนด์เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเจรจา RCEP รอบที่ 24 ระหว่างวันที่ 18-28 ตุลาคม ค.ศ. 2018

นิวซีแลนด์ส่งเสริมความเชื่อมโยงกับอาเซียน โดยเฉพาะมิติด้านกฎระเบียบ และผลักดันความเชื่อมโยง

¹ สำนักเลขาธิการอาเซียน ข้อมูล ณ วันที่ 5 สิงหาคม ค.ศ. 2019 <https://data.aseanstats.org/fdi-by-hosts-and-sources>

² กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ข้อมูล ณ มิถุนายน ค.ศ. 2019 http://www.dtn.go.th/images/86/FTA/AllFTA_stat0619.pdf

ทางอากาศ (air links) โดยในปี ค.ศ. 2019 อาเซียนและนิวซีแลนด์มีกำหนดเริ่มการเจรจา ASEAN-New Zealand regional air services agreement โดยจะมีการประชุมระดับ working group ครั้งแรกในเดือนกันยายน ค.ศ. 2019 ที่นิวซีแลนด์ นอกจากนี้ เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 2015 นิวซีแลนด์เข้าร่วมเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank: AIIB) ในฐานะประเทศก่อตั้งและเป็นชาติตะวันตกชาติแรกที่เข้าร่วมลงทุนดังกล่าว

3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

นิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงในระดับประชาชน (people-to-people) โดยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา วัฒนธรรม เยาวชน และผู้ประกอบการ ผ่าน New Zealand Aids Programme ประจำปี ค.ศ. 2015-2019 ซึ่งกำหนดจะเพิ่มเงินช่วยเหลือเป็น 208 ล้านดอลลาร์นิวซีแลนด์ ให้แก่ประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะประเทศ CLMV (เพิ่มขึ้นร้อยละ 12) โดยเน้นการสนับสนุนภาคเกษตรและการฟื้นคืนจากภัยพิบัติซึ่งเป็นสาขาที่นิวซีแลนด์มีความเชี่ยวชาญ ทั้งนี้ ภายหลังจากรับรองแผนปฏิบัติการฯ นิวซีแลนด์ได้ริเริ่มโครงการต่าง ๆ อาทิ

(1) การให้ทุนการศึกษา นิวซีแลนด์จัดสรรทุนการศึกษาให้ประเทศสมาชิกอาเซียนและเจ้าหน้าที่จากสำนักเลขาธิการอาเซียน เน้นสาขาที่ตรงตามความต้องการของอาเซียน (เช่น การจัดการภัยพิบัติ การสอนภาษาอังกฤษ เกษตรกรรม) ในระดับปริญญาโท-เอก รวมทั้งสายอาชีพศึกษา และการฝึกอบรมในภาคส่วนต่าง ๆ โครงการที่สำคัญ อาทิ การมอบทุนการศึกษา (ทุนให้เปล่า) แก่ประชาชนในประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศเป็นประจำทุกปี ๑ ละ 225 ทุน ทุน English Language Training for Officials (ELTO) ปีละ 160 ทุน และ Short-Term Training Scholarships ปีละ 120 ทุน เป็นต้น

(2) การแลกเปลี่ยนนักธุรกิจรุ่นใหม่ (Young Business Leaders' Initiative: YBLI) เปิดโอกาสให้นักธุรกิจรุ่นใหม่จากประเทศสมาชิกอาเซียนและนิวซีแลนด์ไปเยือนซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาทักษะการทำธุรกิจ และเสริมสร้างเครือข่าย โดยเน้นการเรียนรู้และศึกษาดูงานในการดำเนินธุรกิจด้านการเกษตร เทคโนโลยี และนวัตกรรม

(3) การจัดการภัยพิบัติ นิวซีแลนด์สนับสนุนความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้ต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response: AADMER) และให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งและการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานอาเซียนเพื่อความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on disaster management: AHA Centre) รวมทั้งจัดการฝึกอบรมระยะสั้นด้านการจัดการภัยพิบัติผ่านโครงการ AHA Centre's Executive Leadership Development Programme ด้วย

*****

กองสังคมและวัฒนธรรม

กรมอาเซียน

6 สิงหาคม 2562

1. ภาพรวม

- เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2561 (ค.ศ. 2018) ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน-รัสเซีย ครั้งที่ 3 ได้ประกาศยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับรัสเซียเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partner) โดยมีเอกสารผลลัพธ์สำคัญ 3 ฉบับ ได้แก่ (1) ถ้อยแถลงร่วมระหว่างผู้นำอาเซียน-รัสเซีย ในโอกาสการประชุมสุดยอดอาเซียน-รัสเซีย ครั้งที่ 3 ว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Joint Statement of the 3rd ASEAN-Russian Federation Summit on Strategic Partnership) (2) แถลงการณ์ผู้นำอาเซียนและรัสเซียว่าด้วยความมั่นคงและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Statement on ASEAN and the Russian Federation on Cooperation in the Field of Security of and in the Use of Information and Communication Technologies) และผู้นำอาเซียนและรัสเซียได้เป็นสักขีพยานในการลงนามใน (3) บันทึกความเข้าใจระหว่างสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และคณะกรรมการการเศรษฐกิจยูเรเชียว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Memorandum of Understanding between the Association of Southeast Asian Nations and the Eurasian Economic Commission on Economic Cooperation) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างกัน ทั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายเห็นว่า ควรส่งเสริมความร่วมมือเพื่อผลักดันให้มีการดำเนินการตาม ASEAN-Russia Comprehensive Plan of Action (CPA) 2016-2020 ตลอดจนการขยายความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับ Shanghai Cooperation Organization (SCO) โดยเฉพาะในการรับมือกับประเด็นความท้าทายทางเศรษฐกิจที่อาเซียนกับรัสเซียเผชิญร่วมกัน
- แม้ว่ารัสเซียจะเป็นประเทศคู่เจรจาของอาเซียนตั้งแต่ปี 2539 (ค.ศ. 1996) เป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์เมื่อปี 2561 (ค.ศ. 2018) และมีปฏิสัมพันธ์กับอาเซียนในกรอบความร่วมมืออื่น ๆ ได้แก่ ASEAN Regional Forum (ARF), Post Ministerial Meeting (PMC)+1, ASEAN Defence Ministerial Meeting (ADMM)-Plus, Senior Officials Meeting on Transnational Crimes (SOMTC)+1 และ East Asia Summit (EAS) รวมทั้งเป็นอัครภาคีสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation) แต่รัสเซียก็ยังไม่ค่อยมีบทบาทในอาเซียนมากนัก ประเด็นที่รัสเซียพยายามผลักดันเพื่อปฏิสัมพันธ์กับอาเซียน ได้แก่ การต่อต้านการก่อการร้าย ยาเสพติด และอาชญากรรมข้ามชาติ ความมั่นคงทางไซเบอร์ การจัดทำ FTA ระหว่างอาเซียนกับ Eurasian Economic Union (EAEU) ระบบเมืองอัจฉริยะ การรับมือกับภัยพิบัติ และการรับมือกับโรคติดต่อ (กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงาน Rospotrebnadzor ของรัสเซีย อยู่ระหว่างประสานงานเพื่อจัดการประชุม EAS Meeting on strengthening the preparedness for important infectious disease among EAS participating countries ที่ประเทศไทย โดยคาดว่าจะในช่วงเดือนตุลาคม 2563 (ค.ศ. 2020) เป็นต้น
- รัสเซียพยายามผลักดันการจัดทำ FTA ระหว่างอาเซียนกับ EAEU ซึ่งที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน-รัสเซีย เมื่อเดือนกันยายน 2560 ที่กรุงมะนิลา ได้รับทราบว่า อาเซียนยังไม่พร้อมที่จะจัดทำ Joint Feasibility กับ EAEU เนื่องจากกำลังเจรจา FTA หลายกรอบ จึงเห็นชอบให้สร้างความคุ้นเคยระหว่างอาเซียนกับ EAEU ผ่าน MoU between the Eurasian Economic Commission (EEC) and ASEAN (ซึ่งลงนามแล้วในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน-รัสเซีย ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2561 (ค.ศ. 2018)) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และนำไปสู่การขยายเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนในสาขาต่าง ๆ

อาทิ พิธีการศุลกากรและการอำนวยความสะดวกทางการค้า มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช มาตรฐานกฎระเบียบทางเทคนิคและกระบวนการตรวจสอบรับรองการลงทุน การพัฒนา MSMEs เป็นต้น

- การที่นาย Vladimir Putin ชนะการเลือกตั้งซึ่งตำแหน่งประธานาธิบดีอีกสมัยหนึ่ง เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2561 (ค.ศ. 2018) ส่งผลให้นโยบายต่างประเทศของรัสเซียมีความต่อเนื่อง โดยรัสเซียยังคงให้ความสำคัญต่อภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกและอาเซียน และเห็นว่า รัสเซียยังสามารถรักษาเสถียรภาพของประเทศได้ แม้ว่าจะต้องเผชิญสถานการณ์ระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่มีความท้าทายและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของรัสเซีย เช่น การคว่ำบาตรและการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมจากประเทศตะวันตก ทั้งนี้ รัสเซียหวังที่จะส่งเสริมความร่วมมือกับอาเซียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษในเขตไซบีเรียและภาคตะวันออกไกลของรัสเซีย รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน Information Technology (IT) และ Micro, Small and Medium Enterprises (MSMEs) นอกจากนี้ รัสเซียยังแสดงความพร้อมที่จะสนับสนุนเรื่องนวัตกรรม ASEAN Smart Cities การพัฒนาประชาคมอาเซียนตาม Master Plan on ASEAN Connectivity 2025 ผ่านรูปแบบ Public-Private Partnership

- รัสเซียเป็นคู่ค้าลำดับ 8 และเป็นประเทศผู้ลงทุนลำดับ 10 (จากประเทศคู่เจรจาทั้งหมด) ของอาเซียน ทั้งนี้ ในช่วง 2 ไตรมาสแรกของปี 2562 การค้ารวมระหว่างอาเซียนกับรัสเซียมีมูลค่าประมาณ 9.88 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยอาเซียนส่งออกสินค้า (เครื่องจักร อุปกรณ์ และชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ไขมันจากพืช และสัตว์ รถยนต์และชิ้นส่วนอุปกรณ์รถยนต์ เตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ และเครื่องจักรและอุปกรณ์อุตสาหกรรมหนัก) ไปยังรัสเซียประมาณ 2.95 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และนำเข้าสินค้า (น้ำมัน เหล็ก ธัญพืช และปุ๋ย) จากรัสเซีย ประมาณ 6.92 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ รัสเซียประสบความสำเร็จในการพัฒนาภาคการเกษตร และมุ่งหวังที่จะเป็นประเทศส่งออกสินค้าเกษตรในอีก 2-3 ปีข้างหน้า ปัจจุบัน ช่องทางความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับรัสเซียที่สำคัญ ได้แก่ ASEAN-Russia Business Council การประชุม St. Petersburg Economic Forum ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในเดือนมิถุนายน ที่นครเซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก และการประชุม Eastern Economic Forum ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในเดือนกันยายนที่เมืองวลาดีวอสต็อก

- ในปี 2560 มีนักท่องเที่ยวรัสเซียเดินทางมายังอาเซียนจำนวนประมาณ 2.3 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2559 ประมาณร้อยละ 26

- รัสเซียให้ความสำคัญต่อสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกและติดตามพัฒนาการอย่างใกล้ชิด รวมทั้งพยายามเข้ามามีบทบาทในทุกกรอบความร่วมมือในภูมิภาค โดยไม่ประสงค์ให้มีการรวมกลุ่มหรือแนวคิดใด ๆ ที่ขัดขวางการเข้าร่วมของรัสเซียรวมถึงการปิดล้อมจีน ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัสเซีย ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ดังนั้นรัสเซียจึงมีความเคลือบแคลงต่อแนวคิดอินโด-แปซิฟิก ซึ่งรัสเซียเห็นว่า เป็นเครื่องมือของสหรัฐฯ และประเทศฝ่ายตรงข้ามกับรัสเซียและจีน และเห็นว่าเป็นแนวคิดที่ไม่ช่วยส่งเสริมความมั่นคงในภูมิภาค

ไม่โปร่งใสและไม่ครอบคลุมผลประโยชน์ของทุกฝ่ายอย่างแท้จริง นอกจากนี้ รัสเซียไม่สนับสนุนคำว่า “rules-based order” ในแนวคิดต่าง ๆ เนื่องจากไม่มีความชัดเจน จึงเห็นว่า EAS เป็นเวทีที่เหมาะสมสำหรับการหารือเกี่ยวกับความมั่นคงในสถาปัตยกรรมในภูมิภาค ทั้งนี้ เพื่อผลักดันแนวคิดด้านความมั่นคงที่ไม่บังคับพันธมิตรทางทหารต่าง ๆ ในภูมิภาค ในส่วนของแนวคิดอินโด-แปซิฟิก นั้น รัสเซียมีท่าทีเหมือนกับจีน กล่าวคือไม่สนับสนุนและมีท่าที non-committed ต่อ ASEAN Outlook on the Indo Pacific โดยตั้งข้อสังเกตว่า การที่อาเซียนขยาย scope จากเอเชีย-แปซิฟิก เป็นอินโด-แปซิฟิก จะบั่นทอนความเป็นแกนกลางของอาเซียน นอกจากนี้ รัสเซียยังผลักดันความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับองค์การในระดับภูมิภาคที่รัสเซียมีบทบาทนำและเป็นไปตามแนวคิด Greater Eurasian Partnership ของประธานาธิบดีปูติน ได้แก่ SCO และ ACD โดยรัสเซียเห็นว่าความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับองค์การในระดับภูมิภาคเหล่านี้ จะช่วยเพิ่มพื้นที่ทางการทูต (diplomatic space) ให้แก่รัสเซียในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

- รัสเซียสนับสนุน และมีบทบาทอย่างแข็งขันในภูมิภาคที่อาเซียนมีบทบาทนำ ทั้งใน ARF EAS และ ADMM Plus ทั้งนี้ รัสเซีย (และจีน) ไม่เห็นด้วยต่อการสมัครเข้าเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ของ ADMM-Plus Expert Working Groups ของ ฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร และแคนาดา เนื่องจากรัสเซียเห็นว่า ประเทศดังกล่าวจะใช้เวทีของ ADMM-Plus ในการผลักดันประเด็นที่เป็นผลประโยชน์ของตนเอง

- ปัจจุบัน เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรรัสเซียประจำอาเซียนคือ นาย Alexander Ivanov

2. พัฒนาการล่าสุด

- ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน-รัสเซีย ครั้งที่ 16 เมื่อวันที่ 19-20 กุมภาพันธ์ 2562 ที่บาห์ลี เห็นพ้องที่จะสนับสนุนให้อาเซียนกับรัสเซียเพิ่มความพยายามในการขยายความร่วมมือในสาขาที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน และเร่งดำเนินการตาม Comprehensive Plan of Action to Promote Cooperation between ASEAN and the Russian Federation (2016-2020) โดยเฉพาะในสาขาที่ยังไม่ได้ดำเนินการ ได้แก่ ความร่วมมือด้านการคลัง อุตสาหกรรมและแร่ธาตุ สิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และชีวภาพที่หลากหลาย (biodiversity) กีฬา การต่อต้านการฟอกเงิน และการส่งเสริม Public-Private-Partnerships (PPP) และ MSMEs เป็นต้น

นอกจากนี้ ที่ประชุมฯ ได้หารือในประเด็นด้านความมั่นคง ซึ่งที่ประชุมฯ ได้ย้ำความสำคัญในการร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือกับความท้าทายความมั่นคงรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะการต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งรวมถึง การต่อต้านนักบวชต่างชาติ การจัดการกับกลุ่มหัวรุนแรง และการสนับสนุนด้านการเงินให้แก่กลุ่มก่อการร้าย การต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด ในขณะที่ด้านเศรษฐกิจที่ประชุมฯ ได้หารือความเป็นไปได้ในการที่จะมีความร่วมมือระหว่างกันด้านความเชื่อมโยงทางทะเล ทางราง และทางถนน ด้านการเกษตร ประมง ป่าไม้ และพลังงาน ด้านสังคม ที่ประชุมฯ เห็นควรให้ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนอย่างต่อเนื่องผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางด้านการศึกษา และวัฒนธรรมซึ่งรวมถึงการใช้ประโยชน์จาก Network of ASEAN-Russia Think Tanks (NARTT) ทั้งนี้ การประชุม NARTT ครั้งที่ 2 มีกำหนดจัดขึ้นระหว่างวันที่ 1-4 ตุลาคม 2562 (ค.ศ. 2019) ที่เมือง Yogyakarta ทั้งนี้ อาเซียนและรัสเซียมีกำหนดจัด

การประชุม ASEAN-Russia Youth Summit ครั้งที่ 5 ที่ฟิลิปปินส์ และ ASEAN-Russia Youth Symphony Orchestra ที่สิงคโปร์ ในปี 2562 ด้วย

- เมื่อวันที่ 17-20 มิถุนายน 2562 รัสเซียได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับสูงด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ ครั้งที่ 10 (The 10th International Meeting of High-Ranking Officials Responsible for Security Matters) ที่เมือง Ufa นาย Nikolai Patrushev เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติของรัสเซียได้เชิญผู้แทนด้านความมั่นคงของประเทศสมาชิกอาเซียน (ผู้แทนของฝ่ายไทยคือ น.ส. ชลิตา โชไชย รองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ) เข้าร่วมการหารือเกี่ยวกับแนวคิดของรัสเซียที่จะจัดตั้งเวทีความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างอาเซียนกับรัสเซีย ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียน 7 ประเทศ (รวมไทย) มีท่าทีสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว ในขณะที่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และกัมพูชา ยังไม่มีท่าที ทั้งนี้ ผู้แทนประเทศสมาชิกอาเซียนได้ขอให้ฝ่ายรัสเซียประสานเรื่องนี้กับอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-รัสเซีย ในปัจจุบัน เกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อเสนอแนวคิดดังกล่าวให้ประเทศสมาชิกอาเซียนพิจารณาต่อไป

- เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2562 นาย Sergey Lavrov รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศรัสเซีย ได้เข้าร่วมการประชุม ASEAN-Russia Ministerial Meeting ซึ่งจัดขึ้นในช่วงการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ 52 ที่กรุงเทพฯ ซึ่งที่ประชุมฯ เห็นพ้องให้อาเซียนกับรัสเซียเร่งดำเนินการตาม action lines ที่ยังไม่ได้ดำเนินการใน CPA 2016-2020 ให้แล้วเสร็จภายในปี 2563 (ค.ศ. 2020) โดยเฉพาะในประเด็น

การบริหารจัดการภัยพิบัติ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระบบเมืองอัจฉริยะ และอาชญากรรมข้ามชาติ และเริ่มการหารือการจัดทำ CPA ฉบับใหม่สำหรับปี 2564-2568 รวมทั้งเร่งดำเนินการประเด็นค้างค้ำระหว่างกัน ได้แก่ การจัดทำ MoU between ASEAN and the Russian Federation on Cooperation in the Field of Disaster Management การจัดตั้ง ASEAN-Russia Dialogue on ICT Security-related Issues และ ASEAN-Russia Working Group on Smart Cities นอกจากนี้ ที่ประชุมฯ ยังได้แลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับสถานการณ์ในภูมิภาคและระหว่างประเทศที่สำคัญ มุมมองของอาเซียนต่อแนวคิดอินโด-แปซิฟิก รวมถึงประเด็นสงครามการค้าและแนวคิด Protectionism ซึ่งรัสเซียได้ย้ำการสนับสนุนความเป็นแกนกลางความเป็นเอกภาพ และบทบาทของกลไกของอาเซียน ที่มีความสำคัญต่อสถาปัตยกรรมความมั่นคง และการรักษาสันติภาพ ความมั่นคง และเสถียรภาพของภูมิภาค

- ไทยได้เชิญรัสเซียเข้าร่วม ASEAN Smart Cities Network Conference and Exhibition ซึ่งจะมีขึ้นในวันที่ 22-24 สิงหาคม 2562 ที่กรุงเทพฯ และ EAEU มีกำหนดจะนำคณะนักธุรกิจเยือนไทยเพื่อหารือกับ ASEAN Business Advisory Council (ASEAN-BAC) ในช่วงการประชุม ASEAN Business and Investment Summit (ABIS) ซึ่งจะจัดขึ้นในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 35 ในเดือนพฤศจิกายน 2562

* * * * *

ความสัมพันธ์อาเซียน-ปาปัวนิวกินี และอาเซียน-เบลารุส

1. อาเซียน-ปาปัวนิวกินี

1.1 ปาปัวนิวกินีมีความสนใจที่สมัครเป็นสมาชิกอาเซียนมาเป็นเวลานาน แต่ก็ยังไม่ได้รับการสนับสนุนมากนัก เนื่องด้วยเหตุผลด้านเสถียรภาพภายในประเทศและระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ รวมถึงข้อพิจารณาเรื่องที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และความใกล้ชิดกับประเทศในหมู่เกาะแปซิฟิกของปาปัวนิวกินี

1.2 อย่างไรก็ตาม ปาปัวนิวกินีได้รับสถานะผู้สังเกตการณ์ของอาเซียนตั้งแต่ปี 2519 (ค.ศ. 1976) ซึ่งทำให้ปาปัวนิวกินีสามารถได้รับเชิญเข้าร่วมการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนในฐานะแขกของประธานาธิบดีได้อย่างต่อเนื่อง โดยเข้าร่วมได้เฉพาะพิธีเปิด/พิธีปิด และงานเลี้ยงรับรอง

1.3 ปาปัวนิวกินีเป็นสมาชิกกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) เมื่อปี 2543 (ค.ศ. 1999) โดยประเด็นที่ปาปัวนิวกินีให้ความสำคัญเป็นพิเศษคือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) โดยเฉพาะปัญหาเรื่องระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น (Rising Sea Level)

1.4 ปาปัวนิวกินีเข้าเป็นอัครภาคีของสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia: TAC) เมื่อปี 2532 (ค.ศ. 1989) ทั้งนี้ TAC เป็นสนธิสัญญาสำคัญที่กำหนดหลักการดำเนินความสัมพันธ์ในภูมิภาค ได้แก่ (1) การเคารพในอำนาจอธิปไตย ความเสมอภาคและการบูรณภาพแห่งดินแดน (2) การไม่แทรกแซงกิจการภายใน (3) การแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี (4) การไม่ชู่ว่าจะใช้กำลัง และ (5) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน

2. อาเซียน-เบลารุส

2.1 เบลารุสตระหนักถึงศักยภาพของอาเซียน และเมื่อปี 2556 (ค.ศ. 2013) ได้แต่งตั้งให้เอกอัครราชทูตเบลารุสประจำอินโดนีเซีย ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตเบลารุสประจำอาเซียนด้วย

2.2 รัฐสภาเบลารุสได้รับสถานะผู้สังเกตการณ์จากสมัชชารัฐสภาอาเซียนเมื่อปี 2554 (ค.ศ. 2011) และได้ส่งคณะผู้แทนเข้าร่วมการประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียนเป็นประจำทุกปีตั้งแต่ปี 2555 (ค.ศ. 2012) (ยกเว้นปี 2559 (ค.ศ. 2016))

2.3 เมื่อเดือนพฤษภาคม 2562 สถานเอกอัครราชทูตเบลารุสประจำอินโดนีเซียได้มีหนังสือถึงกระทรวงการต่างประเทศ แสดงความสนใจของฝ่ายเบลารุสที่จะเข้าร่วมการประชุม ASEAN Business and Investment Summit ที่จะมีขึ้นระหว่างวันที่ 2-3 พฤศจิกายน 2562 ที่กรุงเทพฯ (ในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 35) และขอให้ฝ่ายไทยพิจารณามีหนังสือเชิญเอกอัครราชทูตเบลารุสประจำอินโดนีเซียเข้าร่วมการประชุมดังกล่าว ทั้งนี้ ฝ่ายไทยอยู่ระหว่างการรวบรวมคำขอต่าง ๆ เพื่อแจ้งให้สภาที่ปรึกษาธุรกิจอาเซียนพิจารณามีหนังสือเชิญต่อไป

* * * * *

กองยุทธศาสตร์และความร่วมมืออาเซียน

กรมอาเซียน

สิงหาคม 2562

ภาพรวมความสัมพันธ์ทั่วไประหว่างอาเซียน-อินเดีย

- ปี ๒๕๓๕ อาเซียนและอินเดียเริ่มต้นความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการในลักษณะคู่เจรจาเฉพาะด้าน (Sectoral Dialogue Partner) และปี ๒๕๓๘ ได้ยกระดับความสัมพันธ์ขึ้นเป็นคู่เจรจา (Dialogue Partner) อย่างสมบูรณ์ ต่อมาปี ๒๕๕๕ อาเซียนยกระดับความสัมพันธ์กับอินเดียเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) ในการประชุมสุดยอดอาเซียน-อินเดีย สมัยพิเศษ ในโอกาสครบรอบ ๒๐ ปีความสัมพันธ์ อาเซียน-อินเดีย
- วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๑ ไทยรับหน้าที่ประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-อินเดียต่อจากเวียดนาม เป็นระยะเวลา ๓ ปี (วาระปี ค.ศ.๒๐๑๘-๒๐๒๑)
- วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๖๒ อินเดียได้เป็นเจ้าภาพการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน-อินเดีย ครั้งที่ ๒๑ ที่กรุงนิวเดลี โดยมีปลัดกระทรวงการต่างประเทศไทยและอินเดียทำหน้าที่ประธานร่วม ทั้งนี้ เพื่อหารือเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างกันในทุกมิติ

ความร่วมมือในมิติต่าง ๆ ระหว่างอาเซียน - อินเดีย

- **ด้านความมั่นคง** อาเซียนและอินเดียให้ความสำคัญกับการต่อต้านการก่อการร้าย ความร่วมมือทางทะเล และการพัฒนาแนวคิดอินโด-แปซิฟิกเพื่อให้เกิดเสถียรภาพและความมั่นคงในภูมิภาค อินเดียได้เข้าร่วมการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) และรับรองแถลงการณ์ร่วมกับอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือเพื่อการต่อต้านการก่อการร้ายสากล เมื่อปี ๒๕๓๙ นอกจากนี้ ในปี ๒๕๕๖ อินเดียเข้าเป็นภาคี Treaty of Amity and Cooperation (TAC) และเข้าร่วมการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit: EAS) นอกจากนี้ อินเดียยังสนับสนุนมุมมองของอาเซียนต่ออินโด-แปซิฟิก (ASEAN Outlook on the Indo-Pacific) โดยเฉพาะการส่งเสริมความร่วมมือทางทะเล
- **ด้านเศรษฐกิจ** อินเดียเป็นคู่ค้าลำดับที่ ๖ และคู่ลงทุนอันดับที่ ๗ ของอาเซียน ในปี ๒๕๖๑ มีมูลค่าการค้ารวมระหว่างกัน ๗๙.๘ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมูลค่าการลงทุน ๑.๗ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ อาเซียนและอินเดียมุ่งบรรลุเป้าหมายทางการค้าระหว่างกันจำนวน ๒๐๐ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ภายในปี ค.ศ. ๒๐๒๒ ผ่านการใช้ประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-อินเดียอย่างเต็มที่และพัฒนาขีดความสามารถของ MSMEs ของทั้งสองฝ่าย โดยใช้เทคโนโลยีและเศรษฐกิจดิจิทัลให้มากขึ้น รวมถึงการสนับสนุนข้อดีของที่ประชุมสุดยอด RCEP ครั้งที่ ๒ ที่มุ่งมั่นจะสรุปการเจรจาความตกลง RCEP ในปี ๒๕๖๒ โดยอินเดียให้ความสำคัญกับการค้าบริการ ซึ่งเป็นจุดแข็งของอินเดีย เพื่อสร้างความสมดุลกับการค้าสินค้าที่อินเดียขาดดุลกับประเทศภาคี RCEP โดยเฉพาะจีนเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้น ประเด็นอื่น ๆ ที่อินเดียให้ความสำคัญ ได้แก่ เศรษฐกิจภาคทะเล (Blue Economy) และความเชื่อมโยงระหว่างกันอย่างรอบด้าน ทั้งทางบก เรือ และอากาศ โดยเฉพาะโครงการทางหลวงสามฝ่าย ไทย-เมียนมา-อินเดีย และการขยายเส้นทางดังกล่าวไปยังเวียดนาม กัมพูชา และ สปป. ลาว
- **ด้านสังคมและการพัฒนา** ทั้งสองฝ่ายให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงทางอารยธรรมและวัฒนธรรมระหว่างกัน นอกจากนั้น อินเดียให้ความร่วมมือในการลดช่องว่างด้านการพัฒนาในอาเซียน โดยเฉพาะกลุ่มประเทศ CLMV ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือกับอาเซียนในสาขาที่อินเดียมีศักยภาพ เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้ง การแพทย์และเกษตรกรรม โดยได้จัดตั้ง ASEAN-India Science & Technology Fund วงเงิน ๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ๒๕๕๙ เพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ ASEAN-India Green Fund เพื่อสนับสนุนกิจกรรมในการส่งเสริมการปรับตัวและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศในภูมิภาค วงเงิน ๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ อินเดียยังมีความร่วมมือกับอาเซียนในสาขาอื่น ๆ อาทิ การพัฒนาการแพทย์แผนโบราณ การให้ทุนการฝึกอบรมด้านอายุรเวทแก่บุคลากรของอาเซียนและการผลิตยา เป็นต้น

การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนและอินเดีย ในช่วงการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ ๕๒

• การประชุมฯ จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๒ ที่กรุงเทพฯ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย (ในฐานะที่ไทยเป็นประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-อินเดียในปัจจุบัน) เป็นประธานร่วมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอินเดีย ทั้งนี้ การประชุมฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างพลวัตและทบทวนความร่วมมืออาเซียน-อินเดียในมิติการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงร่วมกันกำหนดทิศทางความสัมพันธ์ในอนาคต ตลอดจนแลกเปลี่ยนความเห็นต่อสถานการณ์ในระดับภูมิภาคและโลก

* * * * *

กองเศรษฐกิจ กรมอาเซียน
สิงหาคม ๒๕๖๒

1. การสมัครเป็นสมาชิกอาเซียนของติมอร์

1.1 ติมอร์-เลสเตได้มีหนังสือแจ้งความประสงค์ขอสมัครเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2554 (ค.ศ. 2011) และที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 19 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2554 (ค.ศ. 2011) ที่บาหลี มีมติจัดตั้งคณะทำงานภายใต้คณะมนตรีประสานงานอาเซียน (ASEAN Coordinating Council Working Group: ACCWG) ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่อาวุโสจากประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เพื่อหารือถึงนัยของการรับติมอร์ฯ เข้าเป็นสมาชิกอาเซียน และให้ข้อเสนอแนะต่อคณะมนตรีประสานงานอาเซียน (ASEAN Coordinating Council: ACC) ว่า ติมอร์ฯ มีคุณสมบัติที่จะเป็นสมาชิกอาเซียนตามหลักเกณฑ์ในข้อ 6 ของกฎบัตรอาเซียนหรือไม่

1.2 ข้อ 6 ของกฎบัตรอาเซียนเรื่องการรับสมาชิกใหม่ระบุว่า การรับสมาชิกใหม่ให้ตัดสินโดยฉันทามติของที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ตามข้อเสนอแนะของ ACC โดยมีหลักเกณฑ์สำหรับสมาชิกใหม่ ดังนี้ (1) ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อันเป็นที่ยอมรับว่าอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (2) การยอมรับโดยรัฐสมาชิกอาเซียนทั้งปวง (3) การตกลงที่จะผูกพันและเคารพกฎบัตรอาเซียน และ (4) ความสามารถและความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีของสมาชิกภาพ

1.3 อาเซียนได้ตกลงที่จะตั้ง ACCWG เพื่อช่วยประเมินความพร้อมของติมอร์ฯ ที่จะป็นสมาชิกอาเซียน โดยให้พิจารณาทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสมัคร (ซึ่งรวมถึงการให้ความช่วยเหลือเพื่อสร้างศักยภาพของติมอร์ฯ แต่ในเวลาเดียวกันให้มีการศึกษาและคำนึงถึงผลกระทบต่ออาเซียนด้วย) ทั้งนี้ ACCWG ได้รับการสนับสนุนจากสามเสาหลักของประชาคมอาเซียน ซึ่งรวมถึงการส่งคณะ Fact-Finding Mission (FFM) จากแต่ละเสาไปเยือนติมอร์ฯ โดยเสากลางเมืองฯ จะเป็นเสาแรกที่จะส่งคณะ FFM ไปเยือนติมอร์ฯ ระหว่างวันที่ 4-6 กันยายน 2562 โดยมีปลัดกระทรวงการต่างประเทศเป็นหัวหน้าคณะ

2. ช่องทางการปฏิสัมพันธ์ในกรอบอาเซียน

2.1 ติมอร์ฯ มีสถานเอกอัครราชทูตในประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ และปัจจุบัน ประเทศสมาชิกอาเซียน 5 ประเทศมีสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี ติมอร์ฯ ได้แก่ บรูไนฯ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย

2.2 ติมอร์ฯ เป็นสมาชิกกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) เมื่อปี 2548 (ค.ศ. 2005)

2.3 ติมอร์ฯ เข้าเป็นอัครภาคีของสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia: TAC) เมื่อปี 2550 (ค.ศ. 2007)

* * * * *

กองยุทธศาสตร์และความร่วมมืออาเซียน
กรมอาเซียน
สิงหาคม 2562

1. ภาพรวมความสัมพันธ์

1.1 อาเซียนและ EU ได้สถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างเป็นทางการในปี 2520 (ค.ศ. 1977) โดยความสัมพันธ์ฯ มีพัฒนาการที่ดีเป็นลำดับ และการดำเนินความสัมพันธ์ฯ ในช่วงที่ผ่านมาเป็นไปตามแผนปฏิบัติการอาเซียน-EU (ค.ศ. 2018-2022) ซึ่งครอบคลุมความร่วมมือระหว่างกันในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ความเชื่อมโยงระหว่างกัน การบูรณาการระดับภูมิภาคและการลดช่องว่างด้านการพัฒนา และการเสริมสร้างประสิทธิภาพของกระบวนการทำงานของสถาบันต่าง ๆ ของอาเซียน

1.2 การประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียน-EU (ASEAN-EU Ministerial Meeting: AEMM) ครั้งที่ 22 เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2562 (ค.ศ. 2019) ณ กรุงบรัสเซลส์ ได้เห็นชอบในหลักการที่จะยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับ EU สู่อันดับที่หนึ่งส่วนทางยุทธศาสตร์ โดยขึ้นอยู่กับอาหารหรือในรายละเอียดและช่วงเวลาที่เหมาะสม (ยังติดประเด็นข้อพิพาทในเรื่องน้ำมันปาล์มระหว่างอินโดนีเซียและมาเลเซียกับ EU เนื่องจากทั้งสองประเทศในฐานะผู้ส่งออกน้ำมันปาล์มรายใหญ่ มีข้อห่วงกังวลต่อกฎข้อบังคับฉบับใหม่ของ EU เรื่องการส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การส่งออกน้ำมันปาล์มไปยัง EU) รวมทั้งให้มีการจัดตั้งคณะทำงานร่วมกันระหว่าง EU กับประเทศอาเซียนที่เกี่ยวข้องเพื่อหารือกันในเรื่องน้ำมันปาล์มต่อไป

1.3 กรอบการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับ EU (Post-Ministerial Conference (PMC)+1 with the EU) ซึ่งมีกำหนดจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วงการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน เป็นเวทีสำคัญสำหรับการหารือและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสองฝ่าย อย่างไรก็ตาม กรอบการประชุม AEMM ซึ่งมีกำหนดจัดขึ้นทุก 2 ปี ถือเป็นกลไกสูงสุดในการติดตามและผลักดันความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับ EU

2. ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง

2.1 EU เป็นอัครภาคีของสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia – TAC) และเป็นสมาชิกของกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) โดยได้ร่วมกับอาเซียนในการจัดการประชุมและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อหารือเกี่ยวกับความร่วมมือด้านความมั่นคงและเสริมสร้างขีดความสามารถในประเด็นที่อยู่ในความสนใจร่วมกัน อาทิ ความมั่นคงทางทะเล การต่อต้านการก่อการร้าย และความมั่นคงทางไซเบอร์ นอกจากนี้ อาเซียนและ EU ยังมีการส่งเสริมความร่วมมือด้านการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติผ่านกรอบการหารือ Senior Officials Meeting on Transnational Crime (SOMTC) – EU Consultations (ระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส)

2.2 EU ได้แสดงความสนใจอย่างต่อเนื่องที่จะสมัครเป็นสมาชิกการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting-Plus: ADMM-Plus) และการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit: EAS) รวมถึงการเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM-Plus Experts' Working Group) ในคณะทำงานปฏิบัติการรักษาสันติภาพ และการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ โดยในกรณีของ ADMM-Plus และ EAS อาเซียนมีฉันทามติที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งและสานต่อความสำเร็จที่มีก่อนจะขยายสมาชิกภาพ ส่วนกรณีการเข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ของ ADMM-Plus EWG ที่ประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ADSOM WG) ที่จังหวัดภูเก็ต เมื่อวันที่ 27-28 กุมภาพันธ์ 2562 ได้พิจารณาสถานะของ EU (EU's Eligibility) และเห็นว่า EU มิได้เป็นประเทศ (non-Plus Country) จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ตาม Concept Paper on Observership of ADMM-Plus EWG Activities

3. **ด้านเศรษฐกิจ** EU เป็นผู้ลงทุนอันดับหนึ่งในอาเซียนและเป็นคู่ค้าอันดับสองของอาเซียน โดยอาเซียนและ EU อยู่ระหว่างการหารือเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการรื้อฟื้นการเจรจาความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-EU และ อยู่ระหว่างการเจรจาความตกลงว่าด้วยการขนส่งทางอากาศระหว่างอาเซียนกับ EU (ASEAN-EU Comprehensive Air Transport Agreement: CATA) ซึ่งคาดว่าจะสามารถลงนามได้ในปีนี้ นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายควรมุ่งส่งเสริม ความเชื่อมโยงระหว่างกันทั้งในทางกายภาพ กฎระเบียบ และการติดต่อระหว่างประชาชน โดยสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ Connecting Asia and Europe ของ EU และ Master Plan on ASEAN Connectivity 2025 ของอาเซียน

4. **ด้านสังคมและวัฒนธรรม**

4.1 EU มีโครงการความร่วมมือด้านต่าง ๆ กับอาเซียน อาทิ ด้านการศึกษา (EU SHARE และ Erasmus+) / ด้านการอนุรักษ์ป่าพรุและการบรรเทาหมอกควัน (SUPA) / ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ (BCAMP) / ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ (EU Support to AHA Centre) เป็นต้น

4.2 EU สามารถเพิ่มความร่วมมือกับอาเซียนในด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญทาง ยุทธศาสตร์ของอาเซียน และอยู่ระหว่างการพิจารณาให้การสนับสนุนอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมต่อศูนย์อาเซียน เพื่อการศึกษาและการหารือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน (ASEAN Centre for Sustainable Development Studies and Dialogue: ACSDDSD) ที่จะตั้งขึ้นที่ประเทศไทยในเดือนพฤศจิกายนนี้ รวมทั้งจะเป็นเจ้าภาพการประชุม ASEAN-EU Dialogue on Sustainable Development ครั้งที่ 2 ที่กรุงบรัสเซลส์

5. **การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับ EU (PMC+1 with the EU)** ได้จัดขึ้นในช่วงการประชุมรัฐมนตรี ต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ 52 ในวันที่ 1 สิงหาคม 2562 ที่กรุงเทพฯ โดยมีประธานร่วมคือ นาย Vivian Balakrishnan รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสิงคโปร์ ในฐานะประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์ อาเซียน-EU ช่วงปี 2561-2564 (ค.ศ. 2018 - 2021) และนาง Federica Mogherini ผู้แทนระดับสูงของ EU ด้านการต่างประเทศและนโยบายความมั่นคงและรองประธานคณะกรรมการยุโรป (High Representative of the Union on Foreign Affairs and Security Policy and Vice-President of the European Commission: HR/VP) ทั้งนี้ การประชุมฯ ได้ช่วยส่งเสริมพลวัตของความสัมพันธ์ฯ และทบทวนการดำเนินความร่วมมือระหว่างกัน ในมิติต่าง ๆ ตลอดจนเพื่อหารือและแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับประเด็นภูมิภาคและประเด็นระหว่างประเทศ ที่สำคัญ อาทิ พัฒนาการล่าสุดในอาเซียนและ EU คาบสมุทรเกาหลี ทะเลจีนใต้ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ที่ประชุมฯ ยังได้รับรองแถลงการณ์อาเซียน-EU ว่าด้วยความร่วมมือด้าน ความมั่นคงไซเบอร์ (ASEAN-EU Statement on Cybersecurity Cooperation) ซึ่งมุ่งส่งเสริมความร่วมมือ ระหว่างอาเซียนและ EU ในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปิดกว้าง ปลอดภัย มั่นคง เข้าถึงได้ และมีสันติ รวมถึงการพัฒนาบรรทัดฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบของรัฐในเรื่องนี้ ซึ่งถือเป็น มาตรการสร้างความไว้วางใจระหว่างรัฐ ตลอดจนการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศและ การดำเนินโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการส่งเสริมความร่วมมือในเรื่องนี้ผ่านกลไก ที่อาเซียนมีบทบาทนำและความสำคัญของการทำงานร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ

* * * * *

กองยุทธศาสตร์และความร่วมมืออาเซียน
กรมอาเซียน
สิงหาคม 2562